

evangélikus

82. évfolyam, 21. szám
2017. május 28.

élet

**Születésnapokat
is ünnepeltek**

**Namíbiában tartotta
12. nagygyűlését
a Lutheránus Világszövetség
19. oldal**

„...változatok meg értelmek megújulásával...”

(Róm 12,2)

**2017. június 1., csütörtök
15-21 óra**

IGEHIRDETÉS:
STEINBACH JÓZSEF
REFORMÁTUS
PÜSPÖK

DICSŐÍTŐK:

**MEÖT-tagegyházak
(baptista, evangélikus,
methodista, pünkösdi,
református)
zenei csapatai
és katolikus
közreműködők.**

PÜNKÖSDI ZENÉS VIGÍLIA

A MEÖT-KÁPOLNÁBAN ÉS AZ UDVARON

BUDAPEST, XI. KER., MAGYAR TUDÓSOK KRT. 3.

AZ IGEHIRDETÉS KEZDETE: 18 ÓRA

Országos evangélikus kórustalálkozó

Tizenkét kórus lépett fel május 13-án az országos evangélikus kórustalálkozón Szarvason. A rég várt alkalomra minden énekar egyéni repertoárral érkezett. A bemutatkozó kamarakoncertek

mellett felemelő élmény volt a négyszáznál is több kórus-tag közös éneklését hallgatni.

Ki fog rád emlékezni?

A jó hírnév felbecsülhetetlen. Egy pillanat alatt eltűnhet egyetlen rossz döntés vagy vélemény hatására, miközben a jó hírnünk felépítéséhez egy egész emberélet kell:

„Többet ér a jó hírnév

a nagy gazdagságnál, a jóindulat jobb az ezüstről és az aranyból.” (Péld 22,1)

Beszélgetés Danis Lídia színművésszel

Kevés dolgról tudok olyan örömmel és lelkesedéssel beszélni, mint az engem életem minden percében segítő és erősítő „berzsenyis” élményeimről. Dehogyan jutott ott nekem megbélyegző „utolsó

pad”! Az egész iskola dédelgetett „indiai hercegnő”-je voltam, akit Orbán Júlia drámatanár valósággal a tenyerén hordozott. Mivel pedig matematikából és kémiából harmatgyenge voltam, egy-egy különösen rossz dolgozatot, feleletet megbocsátottak nekem, ha összegyűjtöttem öt, matematikusról-vegyészről szóló dráma címét.

Namíbiában tartotta 12. nagygyűlést a Lutheránus Világszövetség

Szerkezetileg tipikus konferencianap volt a tegnapi is, harmadjára a teremtszóról mondtuk ki, hogy nem bocsátható áruba!

A reggeli áhítat imádságainak szövegére már felkaptuk a fejünket (Urunk, megvalljuk neked repülőjegyeinket, akkumulátorainkat és kozmetikumainkat...), és az egész nap ebben az érzékenyítésben telt.

Pokolba az ördöggel!

„A természetfölötti jelenségek megragadásához, befogadásához, értelmezéséhez hit kell. Élő hit” – nyilatkozta az *Új Ember* május 14-i számában Kovács Zoltán mariológus. Annak kapcsán készült vele az interjú, hogy Ferenc pápa május 13-án Fatimában – az első ottani jelenés századik évfordulóján – szentté avatta a két látnokot, Ferencet és Jácintát, kétséget sem hagyva afelől, hogy a Vatikán ezt a Mária-jelenést (is) hitelesnek tekinti...

Nem mintha nem vágnék inkább magával Jézussal Krisztussal találkozni, de őszintén szólva nemigen értem, hogy Szűz Mária – kevés kivételtől eltekintve – miért csak katolikus többségű országban, többnyire katolikus közegben élők tisztelet megjelensévé... Mint ahogyan azt sem értem, hogy – hivatalosan – miért csak a katolikus egyház üzi az ördögöt (lásd 23. o.). Ha meg arra gondolok, hogy egyes protestáns teológusok a Mária-jelenéseket és a különböző stigmák (Jézus keresztre feszítését idéző testi jegyek vagy fájdalmak) megnyilvánulását is az ördög művének tekintik, akkor végképp nem értem, hogy reformált egyházainkban miért nem „mondunk ellene”...

Lehetséges, hogy a négy-öt sola (hit)vallása mellett elkötelezettségünk (egyedül a Szentírás; egyedül hit által; egyedül kegyelemből; egyedül Krisztus; egyedül Istené a dicsőség) számunkra eleve nyújt némi védelmet a gonosztól? Netán nemcsak szellemes, de igaz is Luther Márton – lapszámunk egyik cikkében is idézett – állítása az egyházzenéről? Komoly kérdések ezek, még ha hajlunk is rá, hogy humorizálással leplezzük zavarunkat e tárgyban.

A magam részéről két dologban bizonyos vagyok: abban, hogy a sátánnak e világban még igenis van hatalma – meg hogy az Istennek e világban is nagyobb hatalma van! Következésképp az Úrhoz fordulók (az Úrral – személyes hitük révén – folyamatos kapcsolatot ápolók) mindenkor jobb eséllyel állhatnak ellen a gonosznak, míg istentelen felebarátaink elvileg óhatatlanul kiszolgáltatottabbak az isteninél alacsonyabb rendű, ámde az emberinél hatalmasabb szellemi erőknél (vö. Ef 6,12). „Elvileg” – írtam, mert az ördögnek gyakorlatilag már vajmi kevésé kell foglalkoznia a Krisztus követéséről magukat „önként” távol tartókkal. Őket már birtokán belül tudhatja.

A Krisztusban nem hívők többsége „tök normálisnak” látszik, és többségük – orvosi szempontból – az is. Ugyan miért akarna látványosan beléjük bújni az ördög? Hogy a megszállottság rémisztő megnyilvánulásaival másokat netán „Istenhez riasszon”? Vagy logikát azért talán mégse a démoni szférában keresgéljünk?

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Sulyán Józsefné östermelő, nyugdíjas – Ipolyvece. Amikor csak tudunk, segítünk egymásnak a gyülekezetben. Ha valaki nem tud eljönni a templomba, elmegyünk érte, és autóval haza is visszük. A helyi nyugdíjasklubot én vezetem. Fontos számomra, hogy valóban közösségben éljünk. A hagyományőrző táncsoport tagja is vagyok, palóc öltözetben szoktunk fellépni. A gyülekezeti szolgálat természetes nekem, a családom is ilyen volt, szüleim is mindig szolgáltak, és szeretettel fordultak a másik felé. Nagyanyám még a szomszéd gyermekeit is felvállalta, és a nélkülözés éveiben a rászoruló szomszédokra igyekezett főzni. Családunknak gyümölcsöse van, epret és málnát termesztünk. Sok emberrel dolgozunk, igyekszünk rájuk is figyelni. Szokták nekem mondani: „Te mindent szétosztasz, amid van.” Való igaz, hogy nem fukarkodom, de érzem, hogy a kedvesség, az odafigyelés, a másik megsegítése valóban jó dolog, olyan, ami aztán később a másoktól jött szeretet által viszonzásra lel. Hitemből fakadó belső kényszer, hogy ha nekem van, akkor másnak is adjak. Ez belső megnyugvást jelent számomra.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a lathatoan.reblog.hu és a [facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Tisztelt olvasónk!

A Magyarországi Evangélikus Egyház döntése értelmében hetilapunk megújításában újabb állomáshoz érkeztünk. Az elmúlt közel másfél év tapasztalatai szerint a negyvenoldalas, kétheti magazint túlnyomó többségében örömmel vették kezükbe olvasóink, a „kieső” heteken megjelenő, négyoldalas *Krónikát* azonban számos (jogos) kritika érte.

Ennek fényében 2017 pünkösdjétől az *Evangélikus Élet* kéthetente jelenik meg hatvan oldalon; a lapszámokban összevontan lesznek olvashatók a magazin tartalmak és a *Krónikának* az egyházunk életét bemutató írásai. Az új *Evangélikus Élet* ára is „összevonódik”: egy összevont lapszám ára 600 forint lesz; természetesen az előfizetési díjak változatlanok maradnak. Bízunk abban, hogy a megújuló *Evangélikus Élet* két hétre is bőven nyújt tartalmas olvasnivalót.

A kiadó

Oratio œcumenica

Istenünk, aki Jézus Krisztus földi életében emberi testben léptél közénk, de mennybemenetele után sem hagysz magunkra bennünket, hallgasd meg könyörgésünket, amikor az előttünk álló napokért, ünnepekért, azok áldásaiért imádkozunk hozzád!

Add, hogy elhívott szolgálid ajkán hamisítatlanul hangozzék a megtérésre hívó szó, amely a bűnbocsánat örömét ígéri mindenkinek. Szentlelked győzzön meg minden embert arról, hogy Krisztus feltámadásának erejébe bátran vethetik bizalmukat, s életük új úton haladhat tovább.

Jézus Krisztus Urunk szüntelen közbenjárásának erejében bízva kérünk, hogy ne tekints emberi gyengeségünkre, hanem fedezd el gyarlóságunkat, biztass, és állj mellénk, amikor a tőled kapott lelki ajándékokkal egyházadban szolgálunk.

Adj, Urunk, kitartást a jóban, állhatatosságot a tőled tanult igaz szeretetben. Segíts bennünket, hogy ne a viszonzást várjuk, hanem kezdeményezői és önzetlen megvalósítói legyünk a szeretetedre épülő emberi kapcsolatoknak.

Kérünk, Urunk, hogy pünkösöd felé közeledve is ragyogja be életünket húsvét fénye, hogy a feltámadás erejéből táplálkozzon mindennapi életünk. Áldd meg családjainkat, barátainkat, hittestvéreinket, gyülekezetünket és egész egyházunkat, hogy mindannyian a te akaratod szerint végezzük feladatainkat. Segíts, hogy egész életünkben, annak minden helyzetében elsősorban hozzád ragaszkodjunk, és benned reménykedjünk.

Áldd meg azokat, akik a közelgő pünkösdünnepen Szentlelked megerősítő kegyelmében bízva konfirmációjukat ünneplik majd. Köszönjük, hogy elvezetted őket idáig, és megáldottad készülésük idejét. Adj nekik élő hitet, hogy neked tetsző módon adhassanak számot tudásukról, s indulásuk gyülekezetünk számára is áldást és gyarapodást hozzon. Add meg nekünk mindezt kegyelmesen Jézus Krisztusért, a mi Urunkért! Ámen.

Húsvét ünnepe után 6. vasárnap (Exaudi) – Jn 15,26–16,4a

Emlékeztető

Apünkösdi előtti vasárnapot ugyanúgy körülengi az ádventi hangulat, mint a karácsonyt megelőző heteket. Valakire vár Isten népe. A húsvéti örömhír után a „hogyan tovább?“, „kivel tovább?“ kérdése foglalkoztatja Jézus mindenkori tanítványait. A földön küzdő egyház bírja Urának ígéretét: „...veletek vagyok minden napon...“, és vallja küldetését: „...tegyetek tanítványná minden népet...“ (Mt 28,19–20)

Mégis olyan csüggesztő tud lenni saját gyengeségünk, bűneink, a bennünket körülvevő cinizmus! Nem elég a tudás, a remény, szűkségünk van a jelenlét bizonyosságára. Ezért hagyta ránk örökül *János evangéliumában* Jézus a Pártfogó érkezéséről szóló jó hírt – emlékeztetőül.

Kiáltás Lélekért. Elgondolkodtató Jézus szava: az igazság Lelke azért jön a világba, azért árad ki az övéire, hogy a Krisztusról szóló tanúskodás egyre erősebb, sőt kikerülhetetlen legyen az emberek számára. Nem nekünk, mai követőknek kell erőlködnünk, hogy az emberek befogadják az ígét, új közösség szülessen, az evangélium világossága elűzze a sötétséget, a reménytelenséget, a nihilt környezetünkben. A Lélek munkálja ezt. A Lélek, akiért kiáltani kell és szabad. A mi dolgunk az imádság és az ebből fakadó bátor, engedelmes Jézus szava iránt.

Egy Luthertől származó mondás szerint az a helyes, hogy ha egyre több feladat vár ránk, akkor még többet imádkozunk. Hiszünk-e az imádság erejében? Vagy hagyjuk, hogy elkedvetlenítsenek a statisztikák, amelyek arról beszélnek, hogy fogyunk, és egyre kevésbé fontos a mai nemzedék számára a templomba járás, a hit külső megélése? Tudjuk, mert tapasztaljuk, hogy egyre több a szobakeresztyén, aki álarcot vesz fel, ha szórakozni, barátkozni indul. A rossz értelemben vett tolerancia ürügyével kerül a bizonyágtételt, tanúskodást, inkább alkalmazkodik. Nem csoda, ha végül maga is

elbizonytalanodik, emlékeztetésre szorul. A csüggedés ellenszere az imádság. Ezért kiáltunk együtt ma a Lélekért!

Üldözés Isten nevében? Talán meghökkenünk Jézus szavain. Hiszen egy Európában élő keresztyént ma alig üldöznek hitéért – legalábbis nem hallunk róla. De a „toleranciaisten” nevében nem fordulnak sokszor szembe azzal, nem gyakorolnak nyomást arra, aki Isten igéje szerint akar élni? Aki mer másképpen dönteni, mint

Éppen ezért döbbenetes az identitásvesztés Nyugat-Európában: hogy munkahelyen megtiltják a kereszt viselését, vagy levéttetik a templom tetejéről – úgymond – a másik érzékenysége miatt, a szemlenség nevében. Nekem a kommunizmus vallásellenes évtizedei jutnak eszembe erről, amikor Békés megyében „lebeszéltek” a szülőket gyermekeik konfirmációjáról, azzal a fenyegetéssel, hogy a munkahelyen hátrány fogja őket érni. Tanároknak a gimnáziumban tilos volt a keresztviselés, és akár az állásba kerülhetett, ha templomba járt. Elfelejtettük?

Az Isten rendje szerint élők egy szekuláris társadalomban is elűnek az átlagtól. A kereszt ma sem kellemes látvány sokaknak, és a keskeny úton járni nem könnyű. De érdemes.

Emlékeztető. Ezért szól bátorítón hozzánk ma az örömhír *János evangéliumából*. Jézus előre megmondta, hogy akik a nyomdokában járnak, azoknak hátrányos megkülönböztetésben, szenvedésben lesz részük. A hiteles élet bizonyágtétele ma is provokál. Hiszen a keresztyén életforma felhívás a jóra! A teljes életre!

De nem kell félni, nem vagyunk egyedül. Ezért küldte Jézus a Lelket, aki könyörög értünk, és közbenjár Istennél. A mi bizonyágtételünk belefónódik a Lélek munkájába itt a földön, és bár sokszor úgy tűnik, pusztába kiáltott szó, amit gyermekeinknek, barátainknak mondunk, a Lélek munkálkodik.

Erre emlékeztet minket ez a vasárnap. Minden úgy van, ahogy Jézus megígérte. Támaszkodjunk jobban a Lélekre!

• GERŐFINÉ DR. BREBOVSZKY ÉVA

Imádkozzunk! *Jöjj, Szentlélek, és emlékeztess minket mindenkor Jézus szavaira. Mi magunktól könnyen elcsüggedünk, elnémulunk. Szükségünk van a te bátorításodra, vigasztalásodra a minket ért támaszkodásokkal szemben. Segíts minket Jézus nyomában járni! Ámen.*

A SZENTLELEKET MEGTÉSTESÍTŐ GALAMB KÉPE. GIAN LORENZO BERNINI ÓLIONÓVÉG ÁLKOTÁSA A Vatikáni Szent Péter Bazilikában (1660)

Ha énekelünk, menekül az ördög!

Ecsedi Zsuzsa előadása a budavári evangélikus szabadegyetemen

„Zengd, lelkem, énekszóval az Úr nagy jóvoltát!” – az Evangélikus énekeskönyv 45. énekének e részletét választotta a reformáció zenéjéről tartott előadásának címéül dr. Ecsedi Zsuzsa. A szabadegyetemi szemeszter záróalkalmán a népes hallgatóság számára egyértelműen kiderült: nem tévedett Luther Márton, aki azt állította, hogy az énekszó elűzi az ördögöt.

FOTÓ: BALICZA MÁTE

Az alkalom bevezető áhítatában Bence Imre esperes, a Budavári Evangélikus Egyházközség igazgató lelkésze a 103. zsoltsárt idézte, és arról beszélt, hogy az ének Isten tetteire fordítja tekintetünket. Előbb a hit cselekszik, s az ember csak utána adhat hálát minden jóért, ami ebből fakad. A 21. század embere szinte észre sem veszi, mennyire eltávolodik az énekléstől, az individualizmus térhódításával pedig az Úr elé helyezi magát, s nem értékelik kellőképpen, hogy Isten az örök élet ajándékát kínálja nekünk – mondta az esperes.

„Aki szeret, az énekel. És aki énekel, az kétszeresen imádkozik” – idézte Szent Ágostont előadásának kezdetén Ecsedi Zsuzsa egyházzenei, kántor, az Evangélikus Kántorképző Intézet tudományos munkatársa, lapunk *Cantate* rovatának vezetője. Luther, aki nemhiába volt eredetileg Ágoston-rendi szerzetes, ezt így gondolta tovább: „A zene fenséges ajándék Istennek, és közel áll a teológiához.” A reformátor művelte is a zenét – tette hozzá az előadó. Sok festmény örökíti meg azt a jelene-

tet, amikor családja körében lantját pengeti. Személyes beszámolójában így ír: „Amíg sebesülten feküdtem lakásomon, saját szorgalmamból megtanultam lanton játszani. A zene a felzaklatott ember legjobb megnyugtatója. A zene Isten ajándéka, nem emberi dolog. Ugyanis elűzi az ördögöt és megvidámítja az embert. Hallatára az ember elfeledkezik a haragról, erkölcstelenségről, gőgről és minden szenvedélyről.”

Luther mindig bensőséges kapcsolatban állt a költéssel és a zenével – mutatott rá Ecsedi Zsuzsa. Az elméleti alapokat a latin iskolában és az egyetemen szerezte meg. Tanulmányai folyamán tagja volt az iskolásfiúk kórusának. Később többszámú műveket énekelt társaival együtt; szakértő módon ítélte meg a zeneszerzőket, és levelezett a kor egyik jelentős komponistájával, Ludwig Senfflel.

Hosszú ideig semmi nyoma annak, hogy Luther az egyházi énekkel foglalkozott volna – mondta Ecsedi Zsuzsa. Az első impulzust az adta, hogy Luther két ágostonos rendtársát az inkvizíció 1523. július 1-jén Brüsszelben eretnokség vádjával máglyaha-

lára ítélte. A megrázó élményből vigasztaló ének született: *Ein neues Lied wir heben an*, amely röpcédulákon és szájról szájra terjedt. Kicsit később ballada formájában fogalmazta meg személyes elhagyatottságérzését és az erre válaszoló evangéliumi örömhírt: *Nun freut euch, lieben Christen g'mein – Jer, örvendjünk, keresztyének* (EÉ 318).

Luther biztos érzéssel ismerte fel a gyülekezeti ének missziós szerepét és erejét: „...hogyan ezáltal Isten ígését és a keresztyén tanítást minden módon terjesszük.” Spalatinhoz írt levelében felhívással fordult kortársaihoz: „Az a szándékom, hogy [...] német zsoltsárokat készítsék a népnek, valóságos énekeket, hogy az Isten ígéje az éneken keresztül az emberek között maradjon. Ezért mindenütt költőket keresünk.”

Kevesen reagáltak a felhívásra, anyanyelvű egyházi énekekre viszont égető szükség volt. E kényszerhelyzet Luthert kimagasló teljesítményre ösztönözte: önálló és átdolgozott gyülekezeti énekeinek, valamint liturgikus dallamainak száma negyven körülire tehető. Témájuk sokféle: ünnepi és tanító énekek, gregorián átdolgozások és zsoltsárparafrazisok. A szakirodalom nyilvántartása szerint Luther negyvenöt ének szövegének vagy dallamának a kialakításánál közreműködött valamilyen módon – tudtuk meg az előadótól. Az életműből harminchat gyülekezeti ének, a többi liturgikus dallam átdolgozása. A gyülekezeti énekek nagy része különféle régi, értékes tételek átköltése. Luther énekei mindig személyes hangúak, anélkül hogy szubjektívizmusba csúsznának át – hangsúlyozta Ecsedi Zsuzsa. Mondatszerkezetüket, szókincsüket és rímelésüket tekintve erőteljesek és eredetiek, kifejezőmódjuk tömör. Majdnem mindegyik istentiszteleti vagy katechetikai célra készült.

Mostani énekeskönyvünk huszonnégy Luther-éneket tartalmaz, elmondható tehát, hogy jól reprezentálja Luther életművét – mondta az előadó.

Az előadás során Ecsedi Zsuzsa beszélt még a reformáció kezdeti korszakának más, jelentős muzsikusaikról és zeneszerzőiről is, a történeti tényeket pedig szakértő kottamagyarázatok és természetesen zenei betétek színesítették.

• E. É.

FOTO: LAZÁR ZSÓLT

Négyszázan együtt dicsérni Istent

Országos evangélikus kórustalálkozót tartottak Szarvason

Tizenkét kórus lépett fel május 13-án az országos evangélikus kórustalálkozón Szarvason. A rég várt alkalomra minden énekkar egyéni repertoárral érkezett. A bemutatkozó kamarakonzertek mellett felemelő élmény volt a négyszáznál is több kórustag közös éneklését hallgatni.

„Azt szeretem a kórusban, hogy énekszóval dicsérhetjük az Urat, ez a legjobb – mondta a nyíregyházi kórus egyik fiatal tagja, aki azt is elárulta, hogy az énekkarukkal a nagytemplomi istentiszteleteken, zenés áhítatokon és alkalmanként a környékbeli templomokban is szolgálnak. – Jó látni most itt,

Szarvason, és motivál is, hogy más kórusok hol tartanak, milyen műveket énekelnek. Lelkesítő az összkari művekben együtt énekelni. Nincs verseny, hanem az együttléten van a hangsúly” – tette hozzá.

„A zene fiatalítja a lelket” – ezt már egy lelkes orosházi kórustag jelentette ki, aki-

től megtudtuk, hogy az együttesük egyharmada evangélikus, a többiek más felekezetűek, de még az Orosházi Szokolay Bálint madrigálkórus vezetője is a Vivit evangélikus énekkarba jár.

Mészáros Tamás, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület felügyelője a csákvári kórus oszlopos tagjaként így fogalmazott: „Az evangélikus hit megélése éneklés nélkül számomra nem igazán képzelhető el. Volt olyan időszak, hogy feleségemmel és három gyermekünkkel mindannyian együtt énekelünk a kórusban. Joób Eme-se szakértő módon hívta meg a kórusba az énekelni szerető lelkes amatőröket, tényleg úgy érzem, elég jó kórus állt össze, és hogy az országos evangélikus kórustalálkozóra eljutottunk, az már önmagában is egy visszajelzés. ►

Ennyi év alatt talán már túl vagyunk az önmagunk szórakoztatására vagy a csak saját magunk örömeire való éneklésen. Az istentiszteleteken, ünnepeken való szolgálat teljesen természetes, de próbálunk minél több nálunk kisebb, kórossal nem rendelkező gyülekezetbe eljutni, hogy egy kicsit oltogassuk a kórusmuzsika iránti szeretetet és a kórusalapítási kedvet” – mondta Mészáros Tamás.

Öröm és szolgálat

A három megszólaltatott kórustag gondolatai valóban tükrözik a Szarvason tartott kórustalálkozó hangulatát és fontosságát. Valóban csupa vidám, mosolygós, energiával teli embert láthattunk május 13-án az Ótemplomnál. Hosszú évek óta nem volt ehhez hasonló országos esemény. Persze egyházkerületi, egyházmegyei kórustalálkozók rendszeresen várják a gyülekezeti énekkarokat, de ilyen nagy léptékű összejövetelekre már rég nem került sor.

„Az evangélikus egyházban az éneklésnek és a zenének fontos szerepe van, ezt a hagyományt szeretnénk ezzel a találkozóval is erősíteni” – emelte ki Kendeh Gusztáv, egyházunk országos presbitériuma egyházzenei bizottságának elnöke, az alkalom főszervezője. Amint elmondta, régóta tervezték, szervezték a találkozót,

és fontosnak tartották, hogy a reformáció kezdete ötszázadik évfordulójának egyik kiemelt eseménye és Cantate vasárnapjának megünneplése is legyen egyszerre.

„Az országban elég különböző az énekkarok eloszlása. A Dunántúlon sajnos nagyon kevés együttes van, mivel nagyrészt aprók a gyülekezetek, egy-két nagyobbat leszámítva; az Északi Egyházkerületben van szám szerint talán a legtöbb kórus, míg a Délben komoly, nagy együttesek működnek. De folyamatosan alakulnak, fejlődnek a kórusok” – árulta el a háttérrel dr. Ecsedi Zsuzsa egyházzenesz, kántor, az Evangélikus Kántorképző Intézet tudományos munkatársa, a főszervezők segítője, aki az orgonakisérő szerepkörét is betöltötte az eseményen.

Nem versengés, hanem ünnep

A találkozó nem azért jött létre, hogy a kórusok egymással versenyezzenek, hanem hogy együtt ünnepeljenek. A kisebb kórusok tagjainak ritkán adatik meg az ilyen közös alkalom, amelyen más karok tagjaival együtt is énekelhetnek.

A sarvasi találkozóra a tavaly zajlott válogatók után az egyházkerületek legjobb énekkarai jutottak el. A délelőtti pró-

bák után délután vette kezdetét a kórusok bemutatkozása.

Hafenscher Károly a köszöntőjében úgy fogalmazott: „Mindig ünnep, amikor találkozás van, a most atomjaira széthúzó világban pedig különösen fontosak az olyan találkozások, mint ez a mostani. Gazdagok leszünk, ha átéljük és átadjuk a zenét, mert az egyház a gyülekezetekben és a kórusokban él.” A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára utalva az evangélikus lelkész, a kormányzati Reformáció Emlékbizottság miniszteri biztosa, egyházunk zsinatának lelkészi elnöke azt mondta: „Kell egy tiszta hang, amely elindít egy folyamatot. Ötszáz év után sok zaj van a világban, és szükség van a tiszta hangra.”

A nap folyamán a békéscsabai, bonyhádi, budapesti, csákvári, kecskeméti, maglódi, miskolci, nyíregyházi, orosházi, oroslányi, pécsi és répcelaki énekkartól hallhattunk Bachot, Briegelt, Praetoriust, Purcellt, Kodályt, Szokolay Sándort és kortárs zeneszerzők műveit is, és bár a kórusok eltérő minőségben és repertoárszínvonalal szóltak meg, minden előadásban voltak kifejezetten áldott és szép pillanatok. Azt azonban nem lehet elvitatni, hogy az utolsóként éneklő kórus, a Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség ének- és zenekara kiemelkedően színvonalas koncertet adott.

FOTÓ: BOBÁK ZOLTÁN

FOTÓ: LAZÁR ZSOLT

Gáncs Péter elnök-püspök igehirdetésében Pál és Szilász közös imájából és énekből (ApCsel 16,25) kiindulva arról beszélt: a zene megmutatja, hogyan lehetünk foglyokból szabadokká, hogyan szabadulhatunk meg a belső, nyomasztó gondoktól az ének által. „Aki gyülekezeti kórusban énekel, nem magának énekel, hanem Istent magasztalja. Azért éneklünk, mert hisszük, hogy jelen van, neki éneklünk.”

Fontos részei az egésznek

Több mint négyszáz kórustag volt jelen a találkozón, kamarakórusokban, vegyes karokban éneklők, de zenekari együttesek is. A saját repertoárok elhangzása után lenyűgöző volt hallgatni az összkari darabokat, de leginkább Kecskés Balázs *Tarts meg, Urunk, szent igédben* című kórusművét, amely kifejezetten erre a találkozóra készült. Mind szövege, mind zenei stílusjegyei alapján több különféle lelki hátteret megjelenítő, egyesítő, a szó tágabb értelmében vett „ökumenikus” kompozíció. Dr. Bence Gábornak, a Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség karvezető kántorának vezényletével a nap folyamán kétszer is elhangzott – az eleinte szokatlan

hangzásvilág ellenére – az érdeklődők és a kórustagok örömeire.

Szebik Attila, a másik főszervező elmondta: „Elég kevés olyan egyházi alkalom van a kórusok életében, amelyen többen összejöhetnek, a hétköznapiakban leginkább azt éljük meg, hogy kevesen vannak, nehézkes a próbára járás, vagy esetleg olyan problémákkal küzdenek, hogy milyen jó lenne, ha több tenor vagy szoprán lenne. A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója most lehetőséget adott arra, hogy kicsit megnézzük, hol tartunk, és megálljunk ünnepelni. Manapság nem tudunk ünnepelni, az emberek java része otthon ül, a másik fele ide-oda utazik, de valahogy az ünnepség megélése hiányzik az életünkben. Nálunk, az egyházban ez nem maradhat el, mi tudjuk az egyházi ünnepeink révén, hogyan kell ünnepelni. Egy ilyen kórustalálkozó pedig ünnep. De beletartozik az is, hogy összeállunk, és megmutatjuk, hogyan szól, ha együtt éneklünk négyszázan. Kis fogaskerekeként egy nagy egésznek leszünk a fontos részei. Ha nem ennyien lennénk, nem így szólna. Egy ilyen összkari műben mindenki fontosnak érezheti magát – célunk is volt, hogy megmutassuk: egy nagyobb egységnek vagyunk az élő részei.”

Az egyházzenei bizottság tagja zárásként úgy fogalmazott: „Zeneileg és lélekben

is egységben volt itt mind a négyszáz ember, egységben tudta dicsérni Istent. És akik itt jelen voltak, azok magukkal tudják vinni azt az élményt, hogy fontos a kóruséneklés és a közösség. A zene olyan részét mozgatja meg a léleknek, mint semmi más. Óriási öröm, hogy létrejött a szarvasi találkozó, köszönet érte az egyház vezetésének, a szarvasi gyülekezetnek és Lázár Zsolt lelkész úrnak.” A jövőre nézve Szebik Attila hozzátette: „Boldogok lehetnénk, ha évenként meg tudnánk rendezni, de ez a találkozó komoly áldozatot és anyagi terheket jelent az egyháznak, így egyelőre örülünk annak, hogy most sikerült megteremteni rá a lehetőséget.”

És hogy tényleg nem öncélú kórustalálkozóról volt szó, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a szervezők a kórusokat Cantate vasárnapján a hazafelé útkön különböző környékebeli gyülekezetekhez osztották be, hogy olyan helyeken szolgáljanak énekkel az istentiszteleteken, ahol nincs kórus, még többeknek átadva így az egyházzene örömét.

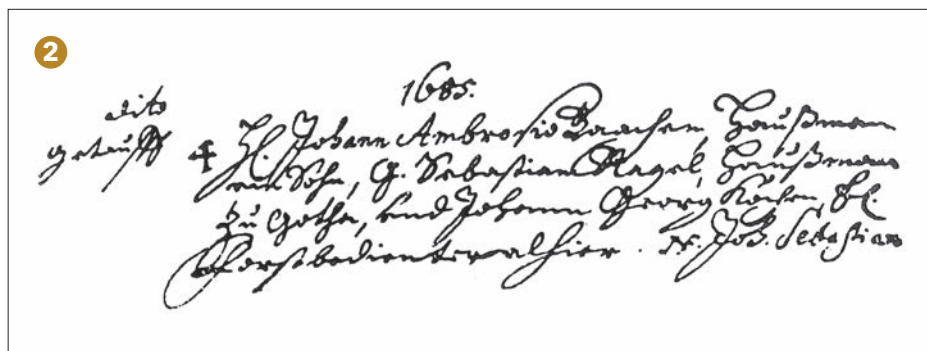
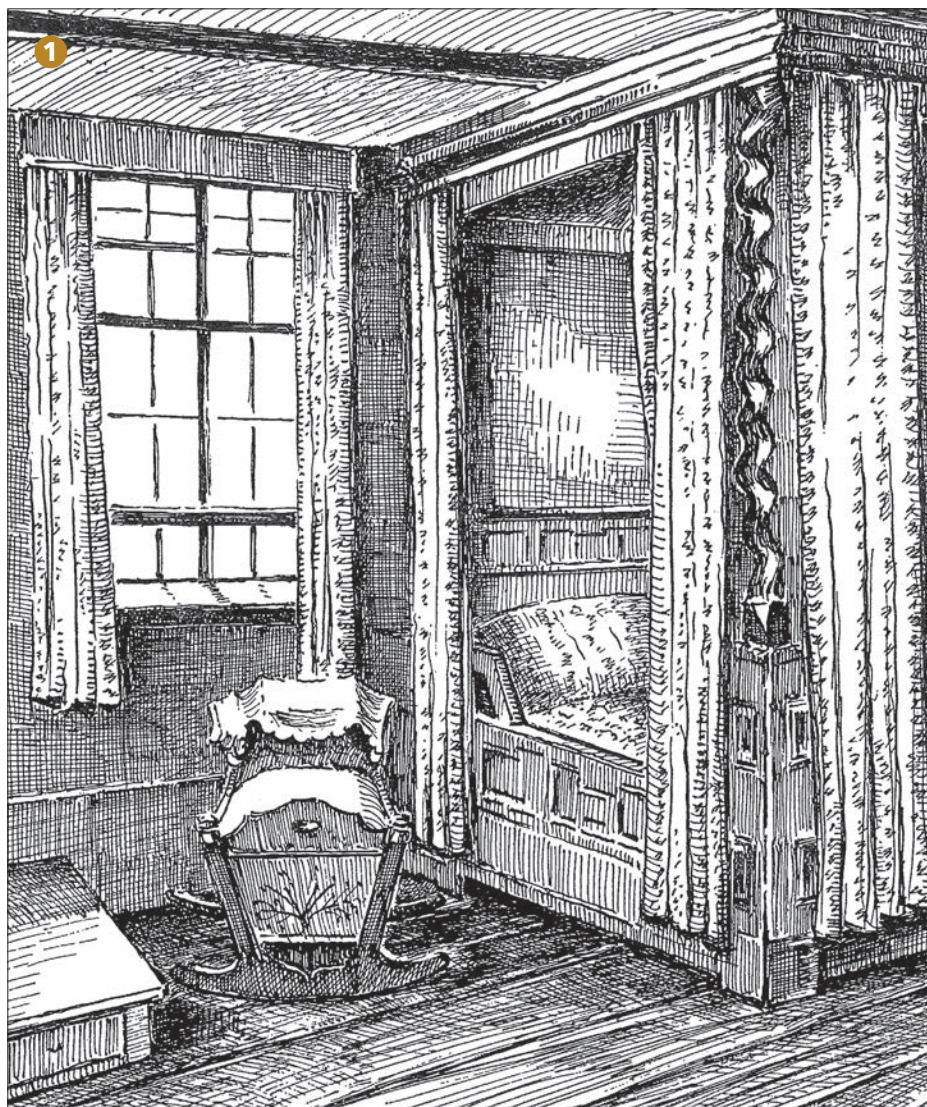
• KÉZDI BEÁTA

Ha szívesen meghallgatná a kórusok énekét, az Evangélikus.hu internetes oldalon megtalálja az összes fellépés videóját.

Bach Eisenachban

Johann Sebastian Bach 1685. március 21-én született a tübingiai Eisenachban, muzsikussalád sarjaként. Rokonságában sok zenei tehetség akadt: felmenői között számos kántor, orgonista, zeneigazgató, udvari muzsikus található, utódai közül pedig többen jelentős alkotók lettek. Először apja, Johann Ambrosius Bach udvari és városi muzsikus oktatta a fúvós és vonós hangszerek használatára, majd a város latin iskolájában tanulta meg a zene és az egyházi ének alapjait. Szüleinek korai halála után bátyja, Johann Christoph nevelte, ő ismertette meg mestere, Johann Pachelbel művészetével. Később orgonálni tanult, és az orgonaépítést is elsajátította. Munkásságának jó részét a vallásos tárgyú kompozíciók alkotják, amelyeknek az alapja a protestáns korál. Művészete a barokk kor zenei törekvéseinek összefoglalása. 1750. július 28-án hunyt el.

A Bach-ház. Mondhatnánk: az újszülött stílusosan berendezett hálószobája a 17. század közepén. Minden szép tárgy tartogat valamilyen titkos jelszót, ezek fűznek bennünket a való világhoz. Így van ez a gyermek Bach szobácskájának esetében is. Mennyezetes ágy, kézi festésű parasztvászon, faragott bölcső. Dobogó az ablak alatt, ahol a háziasszony üldögélt. Asztalka és barokk szék. Dal, muzsika árad minden tárgyból ebben a szobában. (1. kép)

Keresztelési bejegyzés. Az alábbi sorokat a Johann Sebastian születését követő második napon jegyezték be az anyakönyvbe. „Az 1685. március 23-án megkeresztelt H. Johann Ambrosio Baachen [az apa] háziszolga [Hausmann, azaz a városi zenészek vezetője] fiú[gyermeke]. Keresztapa: Sebastian Nagel háziszolga [muzsikus] Gothából és Johann Georg Kochen erdősz. [A fiú] utóneve Johann Sebastian.” A keresztanya a művészet volt. Szabolcsi Bence írja: „Szülővárosa, a tübingiai Eisenach [...] adta a szimbolikus alapépítményt életéhez...” (2. kép)

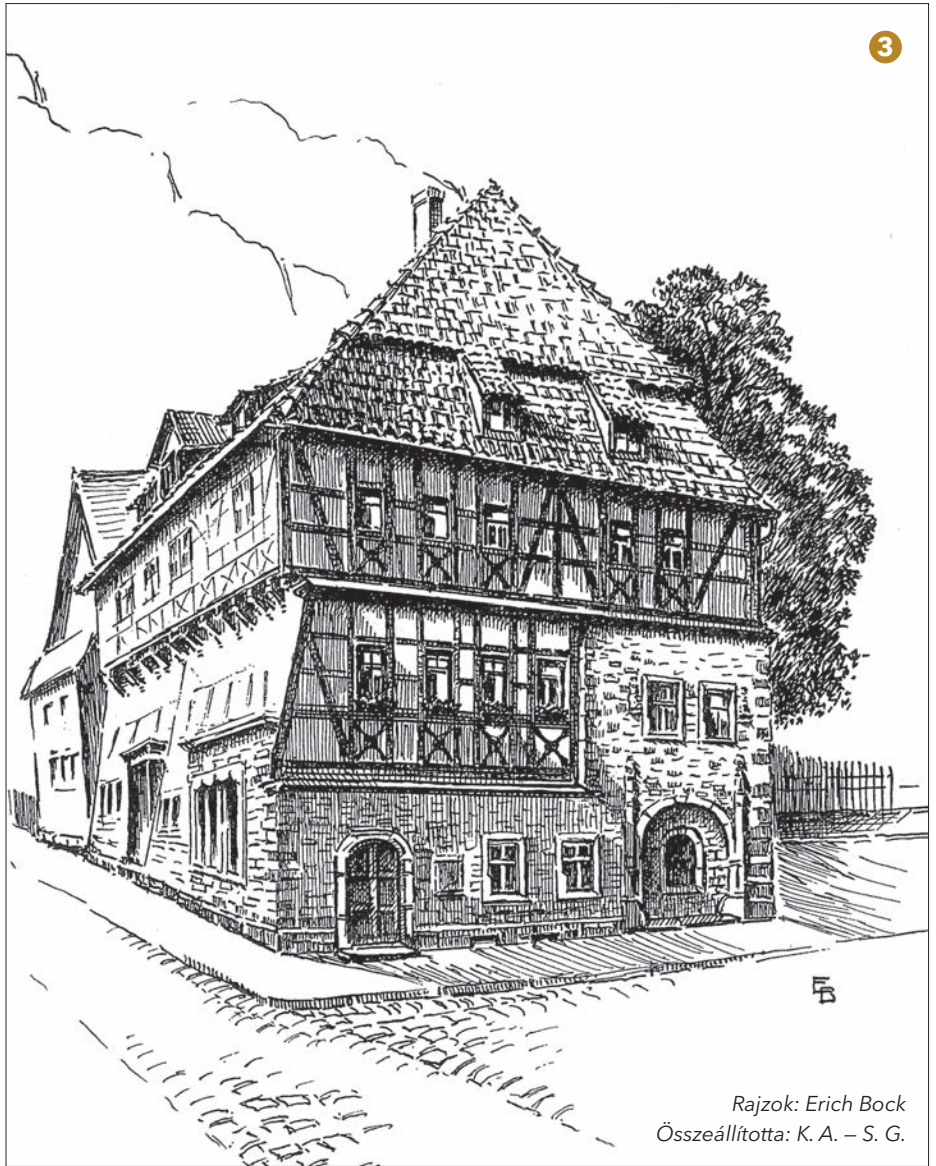
Luther-ház. Eisenach legszebb reneszánsz homlokzatú házát, az úgynevezett Luther-házat Hans Leonhard mester építette. Luther Márton iskolás éveire emlékeztet. Amikor Luther az eisenachi Szent György iskolába járt, egy patríciuscsaládnál, Cottáéknál – rokonainál – lakott, és vándorénekesként kopogtatott a polgárházak ajtajain. De nemcsak Luther énekelt ebben a házban, hanem az ifjú Bach is, aki eisenachi iskolás korában kórusmeghallgatásra jelentkezett. Cicero mondta: „A természetes képességek képzés nélkül gyakrabban tettek valakit nagygyá, mint a képzés természetes képességek nélkül.” Bach zenei fejlődésében a tehetségén túl az önművelésre való igénye volt a legfontosabb tényező. (3. kép)

*

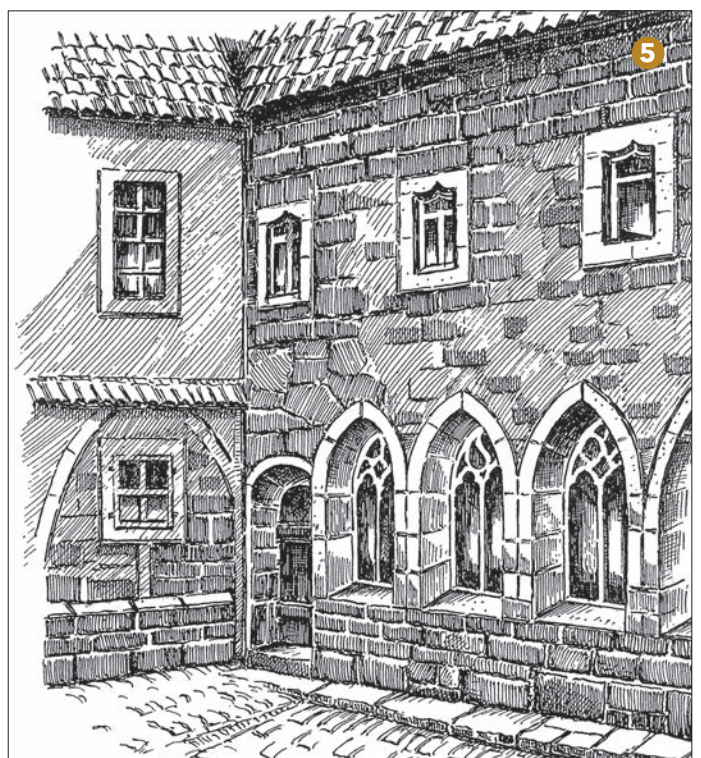
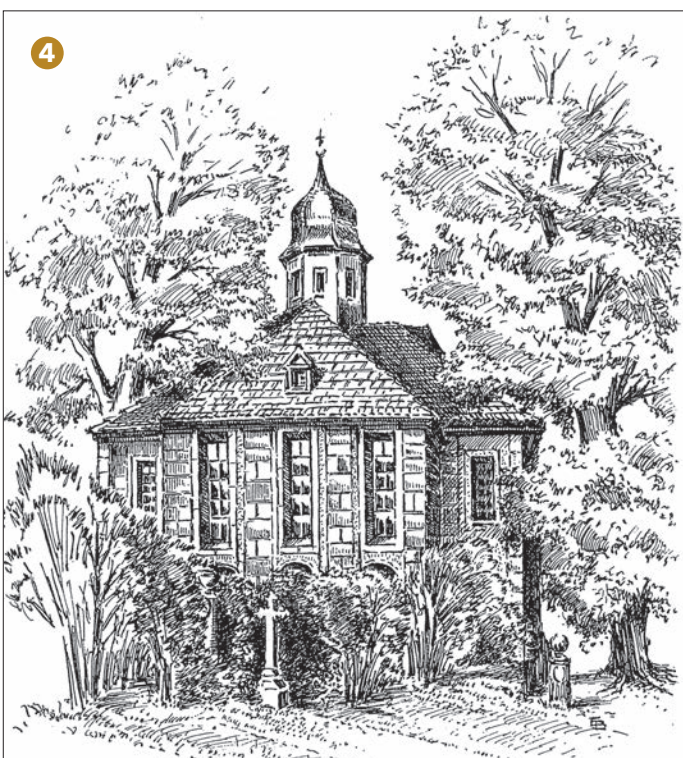
Ótemető és Kereszt-templom. Johann Sebastian Bach többször állt szüleivel és testvéreivel a temetőn kívüli öreg városfalnál, hogy végső búcsút vegyen testvéreitől, nagynénjeitől és rokonaitól. Édesanyja 1694-ben, édesapja egy évvel később távozott az élők sorából. (4. kép)

*

A prédikátorkolostor. A késő gótikus dominikánus kolostor egyike azoknak az épületeknek, amelyek átvészelték az évszázadok viharait. A híres Szent György latin iskolát itt, az üresen álló prédikátorkolostorban alapították. Tanulói között tartják számon Luthert (1497–1501) és Bachot (1692–1695). (5. kép)

Rajzok: Erich Bock
Összeállította: K. A. – S. G.

Sikeres életből – hitben edzett élet

Beszélgetés Görög Zoltánné Szántó Hajnalkával

Kezdetben lelkes úttörő volt a szocialista Dunaújvárosban, eminens tanuló és zongoratehetség, majd Isten vonzásába került egyetemista. Ma a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület főnökasszonya és egyházunk országos irodájának munkatársa. Férjével együtt a kőbányai gyülekezet oszlopos tagja, az egyházközség kántora, kétunokás nagymama. Görög Zoltánné Szántó Hajnalkával beszélgettünk.

– Milyen úton talált önre az Isten?

– Nagyon kanyargós úton jutottam el hozzá, illetve talált meg engem. Az ötvenes években születtem, és egy templom nélküli városban nőttem fel. A zenén keresztül vonzott Isten magához, belém ültette a zongorázás és az orgonazene iránti vágyat. Később hozzákapcsolódott a zenéhez a lelki élmény.

– Gyerekként is eljutott azért a templomba, a keresztyén közösségbe?

– Nem. Az első templomos élményem az volt, amikor tíz-tizenkét éves koromban a szüleim megmutatták, hogy hol születtem. Elvittek Nagykanizsára, az ottani evangélikus templomba, ahol a lelkész kedvesen fogadott, és megkérdezte, szeretnék-e konfirmálni. Megjijedtem a kérdéstől, mert akkoriban öntudatos úttörő voltam, és összeegyeztethetetlennek éreztem az akkori életformámmal, hogy templomba járjak. Édesanyám egyébként imádkozó életű evangélikus keresztyén volt, a diakonisszák szeretetét is tőle kaptam, de templomba nem jártunk akkoriiban. Az iskolában pedig elég vonalas nevelést kaptunk, ennek kettősségében élttem. Ebben a mozgalmi időszakomban nagyon élveztem a gyerektársaságot, a programokat, és idegennek éreztem azt a

másik világot, amelyikbe néha-néha belecsöppentem.

– Voltak a társaságában olyanok, akiknél mégis megfigyelhette, milyen hívőként élni?

– Úgy emlékszem, csak a gimnáziumban kezdett foglalkoztatni, hogy is van „a másik oldalon”. Volt egy német barát-

nőm, akivel cseregyerekek voltunk, róla kiderült, hogy paplány. Náluk ismerhettem meg, hogy milyen egy lelkészcsalád élete, milyen egy ifjúsági kör. Érdeklődni kezdtem a hit dolgai iránt. Németül kezdtem olvasni a Bibliát, és az ifjúsági énekekkel is ezen a nyelven ismerkedtem meg. Egészen beleszerettem a germanisztikába. Az orosz nyelvet szintén kedveltem, ezért, bár a tanáraink reálpályára szántak, orosz-német szakos bölcsészhallgató lettem Debrecenben. Ott értek be azok a lelki hatások, amelyek Istennel kapcsolatban addig érlelődtek bennem. Debrecenben végre lehetőségem nyílt orgonálni tanulni. Az ottani orgonatanárom, Sepsy Károly református lelkész, orgonaművész egyben az első hitoktatóm is lett.

– Visszanézve kik hatottak a személyiségére, hogy olyanná alakuljon az istenhite, ahogyan ma megéli?

– Mindenekelőtt az édesanyám, aki elmondta, hogy évekig várt gyermekekre, és arra kérte az Istent, csak akkor szülessen gyermeke abba a nagyon kemény világba, ha Isten szolgája lesz. Aztán hatással volt

FOTÓ: GÖRÖG ZOLTÁNNÉ ARCHIVUMBÓL

rám Fonyad Pál, a lelkészem, aki keresztelt Nagykanizsán, és húszéves koromban konfirmált. Ő nagy szeretettel kísérte az életutamat. A gimnáziumi években gyakran mentünk kulturális napokra Sopronba az énekarunkkal. Ott ismerkedtem meg egy katolikus pappal, Katona Farkas atyával, akiről évek múlva derült ki, hogy első találkozásunktól kezdve, azóta, hogy betévedtünk a templomába, imádkozott értünk, négy dunajvárosi lányért. Az egyetemi idők alatt Szabó Gyula bácsi ifjúsági körébe és református teológusok baráti társaságába kerültem. Ők mind-mind vezettek engem ezen az úton. Amikor ötödévesként kikerültem Moszkvába, mindannyian imádkoztak értem, hogy a Lenin Pedagógiai Főiskolán nehogymeg gondolatlanul szóljak valamit. A főiskolán Viktor Avraamovics Mamontov volt a mai szovjet irodalom tanára. Vele egy egész életre szóló barátság, illetve hittestvéri kapcsolat alakult ki. Belőle később pravoszláv szerzetes lett. Több mint harminc év után sikerült vele újra találkoznom Lettországbán. *(A teljesen valószerűtlen, mégis igaz találkozás történetét Görög Zoltánné megírta lapunk számára; megjelent az Evangélikus Élet 2014/4. számában. – A szerk.)*

– Vannak olyanok, akikért rendszeresen imádkozik?

– Ritka, hogy olyan kitartó legyenek ebben, mint akiket az előbb említettem. De például amikor az orgonánál ülök a templomban, letekintve mindig kiválasztok valakit a padban ülők közül, és érte imádkozom. A kétbodonyi gyülekezeti időnkben betévedt a templomba egy később megárvult tízéves katolikus kislány. Érte azóta is imádkozom, amolyan fogadott fiunk lett.

– Lelkészfeleségként miként vállal részt a közös szolgálatból?

– Nehezen tudtam elképzelni egy lelkészfeleség életét, nem is vágytam ilyesmire. Miután hazajöttem a debreceni egyetemről, Budapesten egy ifjúsági órán találkoztam azzal a lelkésszel, aki annak idején Debrecenben orgonálási lehetőséghez segített. Hamarosan eljegyeztük egymást, és összeházasodtunk. Nagyon gyorsan papné lettem abban a gyülekezetben, ahol a férjem már három éve szolgált, és hamar megtaláltam a feladataimat. Gyerekekkel foglalkoztam, németre tanítottam őket, énekkart szerveztem. Szép évek voltak ezek.

– Van olyan igeszakasz, amely különösen fontos az ön számára?

– Keresztelésemtől a 103. zsoltár első két versét kaptam: „Áldjad, lelkem, az Urat, és egész bensőm az ő szent nevé! Áldjad, lelkem, az Urat, és ne feledd el, meny-

FOTÓ: HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

nyi jót tett veled!” Ezt nap mint nap forogatom a szívemben, hiszen ma már nem megy minden olyan könnyen, mint ahogyan az életem indult. Egészen az egyetemig sok szempontból sikeres életet éltem. Amikor férjhez mentem, akkor úgy éreztem, hogy most jutottam a csúcra a boldogságomban, és akkor kellett szembe-sülnöm azzal, hogy a férjemnek egy ritka kisagyi betegsége van, amely gyógyíthatatlan. Mégis számtalan örömeink volt, és megtapasztalhattuk a „hármaskötelem” valóságát. A másik a tudatos megtérésem indító igéje. Elsőéves egyetemistaként még nagyon keveset tudtam Istenről, de már egyre jobban vágyakoztam megismerni őt. Ekkor meghívtak egy nemzetközi ifjúsági találkozóra Rostockba. Ott, a Szent Péter-templomban hallottam meg Isten nekem szóló biztatását, amely a gótikus falak között visszhangzott: „*Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!*” [Ézs 43,1] Ez az ige azóta is kísér életutamon, biztat, erőt ad nekem.

– Mikor értette meg az Atya mellett Jézus Krisztus szerepét?

– Jézus Krisztust mint személyes megváltómat Biatorbágyon ismerhettem meg. Jézus az, aki hordozza az egész életemet, az örömeimet, a bánataimat. A Szentlélek is nagyon fontossá vált, hiszen őtőle kapom nap mint nap az erőt.

– Férje, Zoltán betegségén túl mi jelent még folyamatos hitbeli erőpróbát az életében?

– Hét éven keresztül nem született gyermekünk. Az orvosom felajánlotta, hogy a lombikbébi programmal esetleg segíte-

ni tudna. Ösztönösen azt mondtam: akkor úgy gondoljuk, hogy már világra jött gyermekeket kellene befogadnunk. A doktor úr megígérte, hogy ebben is segít nekünk. Kilenc hónappal később kaptunk egy táviratot, hogy a kórházban maradt egy kislány. Így lett gyermekünk. Hirtelen azt sem tudtuk, hogyan szedjük össze azt, amire szükség lesz, de csodás módon mindent idejében megkaptunk. „...*aki befogad egy ilyen kisgyermeket az én nevében, az engem fogad be*” [Mt 18,5] – ezt az igét kaptuk több helyről. Nagyon szép éveket éltünk egészen a kislányunk tinédzserkoráig, amikor aztán jöttek a bajok. Többször kellett éjjel sírva imádkoznom, kétségbeesetten kérdezve: Uram, hol vagy? Azt ígérted, ezzel a kisgyermekkel téged fogadunk be! Csak mostanában jöttem rá, nagyon nehéz évek után, hogyan is kell érteni ezt. Nem úgy, hogy kipárnázott úton vezet bennünket az Úristen. Azzal, hogy befogadtuk ezt a gyermeket, ő feladatot bízott ránk, olyat, amelyre csak ő tehet bennünket alkalmassá. A lányunk mondta nekünk egyszer, hogy ha mi nem lettünk volna, ő már rég elhalálódott volna. Most megszületett a második unokánk. A lányunk nem úgy éli az életét, ahogy mi megálmodtuk számára, de ő sem eshet mélyebbre, mint az Úr tenyerébe. Eddig is megőrizte őt, és hiszem, hogy ezután is vele lesz. Nekünk csak szeretni szabad őt, nem pedig ítélkezni felette. És nem szabad elbizni sem magunkat amiatt, hogy Isten milyen nagy dolgokra használ bennünket. Egyedül rá kell figyelniünk, és őbenne kell növekedniünk.

● ERDÉSZNÉ KÁRPÁTI JUDIT

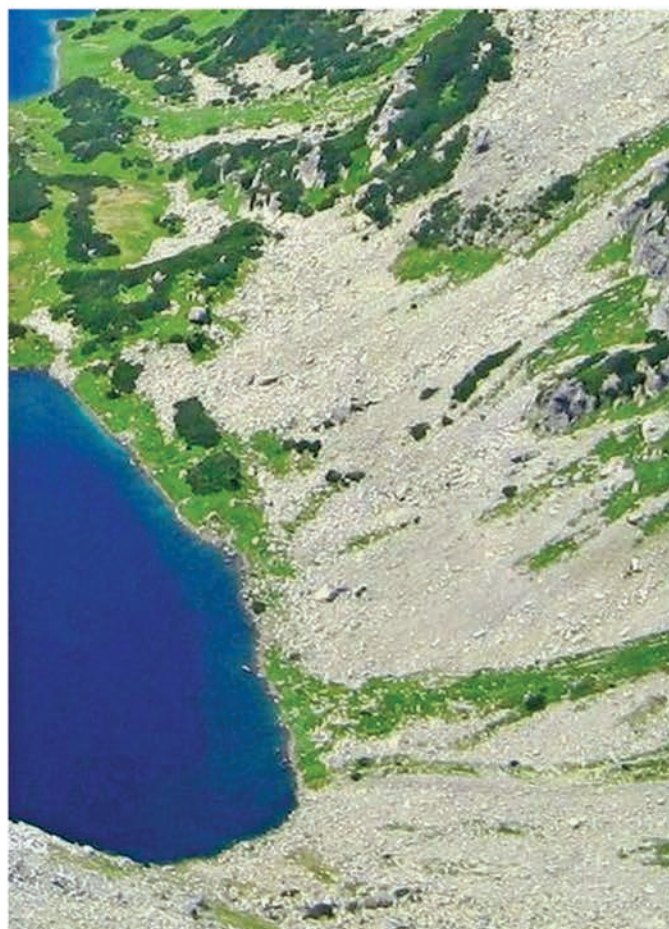
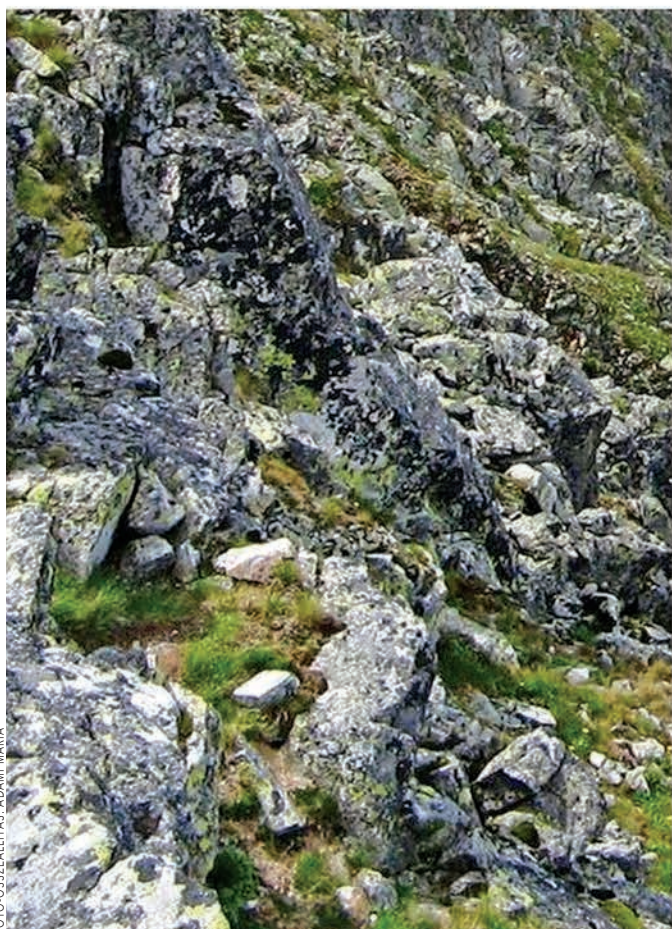
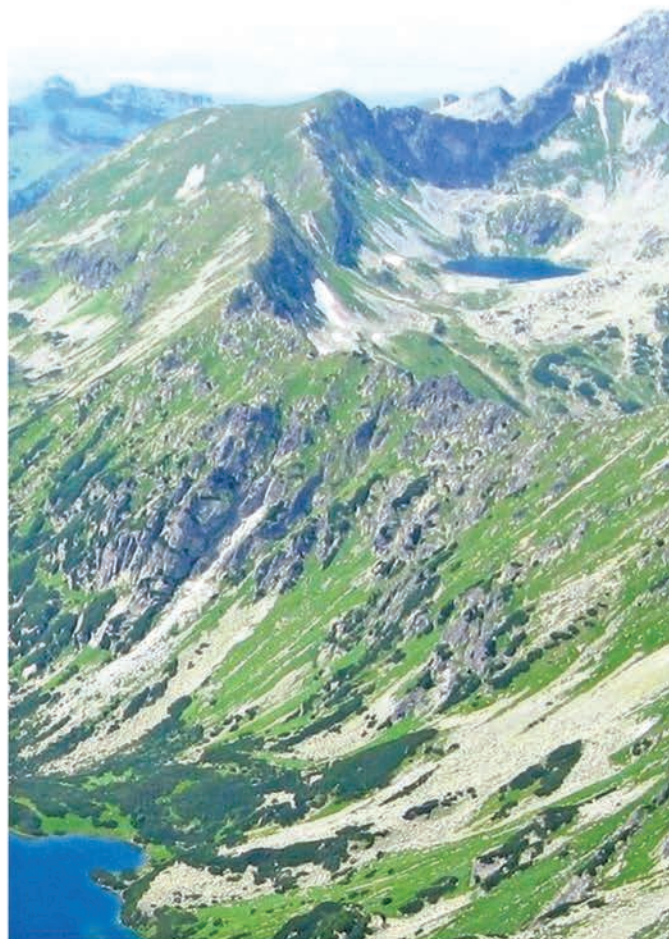
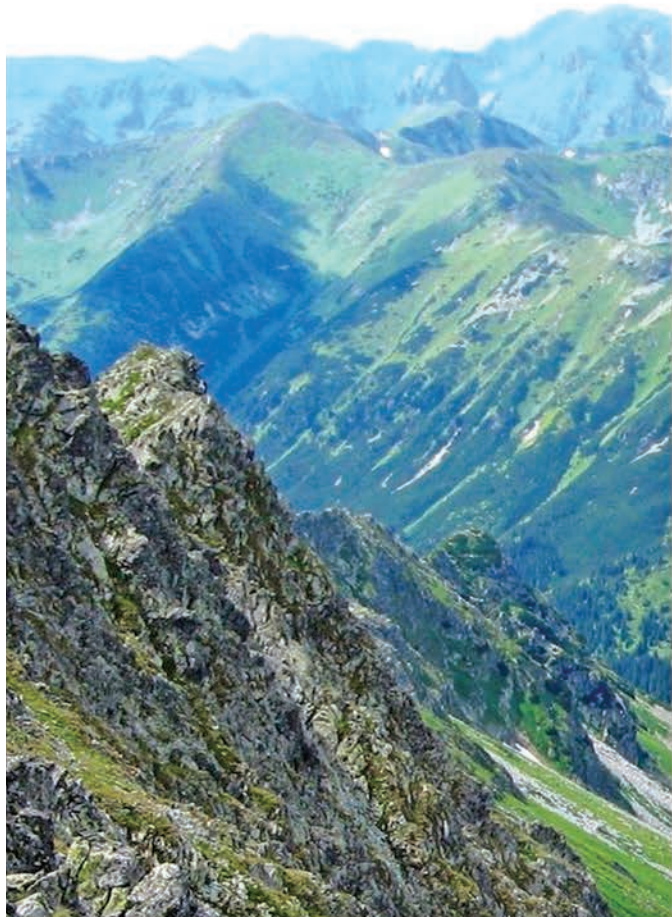

FOTO-ÖSSZEÁLLÍTÁS: ADÁMI MÁRIA

„...honnan jön segítségem?”

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli)
Egyházkerület

Ma egy személyes jubileumra, életemnek egy különlegesen fontos időszakára, az 1987. esztendőre emlékezem. Ebben az évben kezdeztem el a lelkesi szolgálatomat, ebben az évben kötöttük össze életünket a feleségemmel, és ebben az évben hajsza hóján be is fejeződött földi vándorlásunk... Magasságok és mélységek esztendeje volt, amelyre egy ugyancsak ebben az évben megélt hegymászós élményen és a jól ismert zsolttárversen keresztül emlékezem: „Tekintetem a hegyekre emelem: Honnan jön segítségem? Segítségem az Úrtól jön, aki az eget és a földet alkotta.” (Zsolt 121,1–2)

Harminc évvel ezelőtt, 1987 májusában nyolcadmagammal még éppen a szigorlatra készültem a teológián. Emlékszem, hogy egyre növekedett bennünk a nyomás. A záróvizsgák előtti izgalom mellett egyre gyakrabban vetődött fel bennünk a kérdés: vajon merre vezet majd az utunk? Mi vár ránk pár hónap múlva, amikor kikerülünk a számunkra akkor még ismeretlen gyülekezetbe? Hogyan tudunk majd úszni a lelkesi szolgálat mély vizében? Harminc évvel ezelőtt a közegyházi helyzet is bizonytalan és feszült volt. Az evangélikus egyházban sokáig szinte mindent meghatározó Káldy püspök éppen ennek az évnek a májusában hunyt el hosszú és súlyos betegségben.

A magánélet területén is nagyon izgalmas heteket éltünk át akkor. Az esküvőnk előkészületének lázában is égtünk. Terveztettük, elkészítettük, majd kiküldtük a meghívókat, jöttek a ruhapróbák, az ételrendelés és a különböző szervezési feladatok.

Annyira felpörögtek az események, és rövid idő alatt annyi minden történt, hogy szinte repültek a napok, a hetek és a hónapok.

A vizsgák, a diplomaosztó, a budavári templomban évfolyamtársaimmal együtt átélt felemelő ordinációs ünnep és zuglói meghitt esküvőnk után egy kedves, csendes Fejér megyei falucskában, Tordason találtuk magunkat. Barátságos, segítőkész emberek vártak ránk, és nagy szeretettel fogadtak bennünket. Az évtizedeken át szinte teljesen lakatlan parókia lakható otthonná alakításáért óriási erőket mozgósított a gyülekezet.

A felújítási munkák egyik fő motorja Homoki János kántor és asztalosmester volt, aki hónapokon át szinte minden szabad percében a parókia dolgozott. A rengeteg elvégzett munka után a nyár végén néhány napi aktív kapcsolódásra gondolt, és meghívott minket is a feleségemmel együtt egy kis tátrai túrára. Így indultunk el a sárga Wartburggal vele, a legkisebb gyermekével, az akkor kis-korú Palival (ma soltvadkerti lelkes kollégánk) és feleségemmel négyesben.

Az egykori Csehszlovákia és Lengyelország határán lévő Rysy vagy másik nevén a Tengersizem-csúcs meghódítása volt a célunk. Ennek a viszonylag magas csúcson az egyik különlegessége, hogy speciális hegymászó segédeszközök nélkül, turistaösvényen is fel lehet jutni rá. Előbb egy hatalmas fenyőerdőn vezetett keresztül az út,

aztán törpefenyők között haladtunk. Ezután egyre kisebb növények következtek. Festői hegyi tavak, tengerszemek mellett mentünk tovább, azután már csak a szikrázó, kopár kövek világa jött. Egyre fáradtunk, a levegőt emiatt is egyre szaporábban vettük. Amatőr hegymászóként az utolsó szakaszra eléggé elkészültünk az erőnkkel is. A „csúcstámadásra” csak kettesben vállalkoztunk a feleségemmel. Fizikailag gyötrelmes volt a vége, de a látvány mindenért kárpótol bennünket.

Az útikönyvek azt írják, hogy erre a csúcra állítólag még V. I. Lenin is feljutott. Ha így volt, kíváncsi lennék, hogy ő mire gondolt, amikor ott járt. Nekünk ugyanis a lélegzetelállító látvány a teremtető Isten hatalmáról beszélt. Róla, aki hegyeket és völgyeket formált, aki bennünket is megalkotott, aki hordoz, aki tart, és aki őriz bennünket életünk útján, mélységben és magasságban. Bár nem szeretem dramatizálni a dolgokat, máig megmaradt bennem az a furcsa érzés, amikor a meredek sziklafalon lenéztem az ijesztő mélységbe, és beleborzongtam abba, hogy itt egyetlen rossz mozdulat is végzetes lehet... Olyan törekenyek vagyunk mi, emberek, akik sokszor áztatjuk és altatjuk magunkat a nagyra tartott fizikai teljesítményünkkel.

Pár hónappal később, amikor hidegebbre fordult az idő, a tordasi parókia igazán farkasszemet kellett néznünk a halállal. Nem egy átsuhanó gondolattal játszottunk el, mint ott a hegyen, amikor a mélységbe néztünk. Valóban csak hajsza hóján volt, hogy nem haltunk meg mindketten a feleségemmel szén-monoxid-mérgezésben. A hálószobánk kölcsönkályhájában a füstcső elzáródott, és a mérges gázok nem hagyták el a kis helyiséget. Amikor először felébredtem arra, hogy rosszul vagyok, kimentem vizet inni, de gyanútlanul visszafeküdtem, és az ajtót becsuktam magam mögött. Másodszorra már nem értem el az ajtóig, mert az első lépés után összeestem. Májig sem tudom, hogyan sikerült fekvő kinyitnom az ajtót, mert felállni nem tudtam. A földön fekvő friss levegőtől kicsit jobban lettem, és kivonszoltam magamat újra a konyhába, hogy vizet igyak. A szobából egy puffanást hallottam. A feleségem a friss levegő hatására megpróbált felállni, de kijönni már nem volt képes, mert összeesett, és elvesztette az eszméletét. Akkor jöttem rá, hogy óriási a baj. Májig nem tudom, hogyan volt annyi erőm, hogy kihúzzam őt, mert egyébként teljesen le voltak merevedve a tagjaim. A feleségem nagyon hosszú idő után tért magához. Az orvos szerint néhány perc volt tőlünk a halál...

Mindig megrendülök, amikor eszembe jut ez a történet. Mert egészen közel éreztem az Istent. Tudtam akkor, és tudom azóta is, hogy honnan jött a segítség. Az élő Úrtól, aki az eget és a földet alkotta. Mindez harminc éve történt. Három évtizedet kaptam azóta ajándékba. Isten oltalmazó keze tartott meg akkor, és tart azóta is. Mint ahogy valamennyi szeretett gyermekét. Áldott legyen az ő szent neve! ●

Ki fog rád emlékezni?

Patrick Morley, a *Férfi a tükörben* című sikerkönyv írója nemrég olyan internetes blogot indított, amely városa egyik „ikonikus filantrópként ismert, nagyon sikeres üzletemberének” életére reflektál. „Folyamatosan szerepelt a neve a sajtóban – írta Morley. – Jóval ismertebb volt, mint amennyire te vagy én valaha is leszünk, mégis tíz évvel azután, hogy utoljára hallottam róla, már nem is emlékeztem a nevére.” Majd megkérdezte olvasóit: „Rád ki fog emlékezni tíz évvel a halálad után?”

Morley-nak igaza van. A legtöbben azok közül, akik manapság a címlapokon szerepelnek, akiknek a nevét szinte naponta halljuk az üzleti magazinokban, a híradásokban vagy a szórakoztató médiá-

ban, feledésbe merülnek egy évtized leforgása alatt, és helyüket újabb „hírességek” veszik át. Gondoljunk például a zeneiparban gyakran felbukkanó egyszlágeres sztárokra, akiknek csak egy-két népszerű daluk volt; egy ideig mindenki ezeket dúdolta, aztán eltűntek. Előfordul, hogy halljuk a dalukat a rádióban, de arra már nem nagyon emlékszünk, ki is volt az előadó. Ugyanez történik azokkal a felvillanó „hullócsillagokkal” is, akik valamilyen erőfeszítést igénylő területen, például az üzleti életben bukkannak fel hirtelen.

Tehát jogos a kérdés: ki fog rád emlékezni tíz évvel a halálad után, és ha mégis eszébe jutnál valakinek, mire emlékezne veled kapcsolatban?

A *Példabeszédek* könyvében számos gondolatébresztő ígét találunk az elröp-

penő hírnévről. Azt is megtudhatjuk, hogyan válhatunk emlékezetesebbé, természetesen jó értelemben.

A jó hírnév felbecsülhetetlen. Egy pillanat alatt eltűnhet egyetlen rossz döntés vagy vélemény hatására, miközben a jó hírünk felépítéséhez egy egész emberélet kell: „Többet ér a jó hírnév a nagy gazdagságnál, a jóindulat jobb az ezüstmél és az aranyból.” (Péld 22,1)

Légy olyan, akire az emberek szívesen emlékeznek, nem feledni próbálnak! Vannak jó vezetők és rossz vezetők; a rosszakra valószínűleg nem sokáig fogunk emlékezni. „Az igaznak az emlékezete áldott, de a bűnösök neve semmivé lesz.” (Péld 10,7) „Ne haragudj a gonosztevőkre, ne irigyeld a bűnösöket! Mert nincs jövője a gonosznak, a bűnösök mécsese kialszik.” (Péld 24,19–20)

Koncentrálj a maradandóra, ne pedig arra, amit elveszíthetsz, vagy ami gyorsan elmúlik! Az időleges dolgok, amelyek nem maradnak meg örökké, vagy amelyek idővel elértéktelenednek, mind hiábavalók. Ezért mondta Jézus a tanítványoknak, hogy ne a mulandót, hanem az örökkévalót keressék: „Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön, ahol a moly és a rozsdá megemészti, és ahol a tolvajok kiássák és ellopják, hanem gyűjtsetek magatoknak kincseket a mennyben, ahol sem a moly, sem a rozsdá nem emészti meg, és ahol a tolvajok sem ássák ki, és nem lopják el. Mert ahol a kincsed van, ott lesz a szíved is.” (Mt 6,19–21)

● ROBERT J. TAMASY

Forrás: Monday Manna

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

Elgondolkodtató, amit a Nobel-díjas John Steinbeck (1902–1968) – igaz, idősebb korában – egy interjúban mondott. (Megjelent az Európa Kiadó *Interjú! – Nagy írók műhelyében* című kiadványában 1965-ben. A riporter Marc Saporta francia újságíró és kritikus volt. – Részlet.)

– **Véleménye szerint az ön generációja elvesztette a hatását?**

– Ennek a kérdésnek már nincs értelme számomra. Öreg vagyok, nem vagyok húszéves, és már tudom, hogy minden mulandó, a siker meg a többi. Mindez csak idő kérdése. Ha a szerző meghalt, mit ér neki a halhatatlanság? Néhány évtized vagy néhány évszázad, egyre megy. Eltűnök majd egy szép napon, ahogy eltűnnek innen ezek a felhőkarcok, pedig olyan szilárdak és arrogánsak. Nem

tudom, hány év telik bele, de eltűnnek, semmi kétség. A jövő nem létezik.

– **Különös szavak ezek egy dicsősége csúcsára érkezett író szájából. Tehát pillanatnyilag a siker hívságos volta foglalkoztatja.**

– Nem foglalkoztat, csak megállapítom.

– **Miközben a metafizika nagy kérdéseivel vívódik.**

– Nem metafizika ez, hanem józan realizmus. Megállapítom, hogy kifutunk az időből, s hogy minden romba dől. [...]

– **Ön tehát nem hisz a tartós irodalmi értékekben.**

– Azt hiszem, az irodalom is divat dolga, akár a női szoknyák hossza. A színházban manapság a nyers beszéd a divat, a mai amerikai regényben illik lenézni a pallérozott stílust – így kívánja a korszellem.

Múlt nélkül nincs jövő

Beszélgetés Mirák Katalin történésszel

FOTÓ: KISS TAMÁS

Terjedelmes interjú jelent meg május 4-én a Kötőszó evangélikus blogon Lehel Lászlóval, az Ökumenikus Segélyszervezet elnök-igazgatójával, evangélikus lelkésszel, amelyben elismerte, hogy 1983-ban az állambiztonság „Filozófus” fedőnéven beszervezte ügynöknek. Az interjúban elhangzott, hogy 2014-ben Lehel tájékoztatta ügynöki érintettségéről a Magyarországi Evangélikus Egyház vezetőit. Ekkor már – 2005 óta – működött az egyház vezetőinek, lelkészeinek állambiztonsági érintettségét kutató tényfeltáró bizottság. A testület tagját, Mirák Katalin történészt is megkerestük kérdéseinkkel.

– Lehel László az evangélikus egyház vezetőinek ügynökmúltját feltáró *Háló 2.* kötet megjelenése után szóban tájékoztatta állambiztonsági érintettségéről az egyház vezetőit. A nyilvánosság elé akkor ő nem állt ki, az egyház tényfeltáró bizottsága pedig ebben az ügyben egészen mostanáig nem kereste őt. Miért nem keresték meg? Tudtak önök arról, hogy Lehel az egyház vezetői előtt felfedte magát?

– A Lehel László által 2014-re datált kommunikáció részleteit közelebbről nem ismerem. A bizottságot ő közvetlenül nem kereste meg. Eljutott viszont hozzánk korábban, közvetve, egy homályos és legalább kétféleképpen értelmezhető üzenete, amelyre a 2014-es *Háló* kötet egyik tanulmányában, neve említése nélkül, utaltunk is azok között a példák között, amelyek a tényfeltáró bizottsággal való együtt nem működést fejezik ki: „Egy másik ügynök, akinek csak a fedőneve került elő, megüzente a bizottságnak, hogy a levéltárban soha nem fog semmit találni róla...” [22. o.] Az efféle át-
tétéles kommunikáció egyébként a tényfeltáró munka gyakorlatában egyáltalán nem számít szokatlannak. Lehel Lászlóval a Magyar Nemzet-cikk és a Kötőszó-interjú után bizottsági kezdeményezésre találkoztunk, majd néhány nap múlva elküldtünk neki egy többoldalas kérdéssort, kéthetes visszaküldési határidőt kérve. Válaszainak beérkezése és azok értékelése után folytatjuk tovább a beszélgetést.

– A *Háló 2.* kötet megjelenését megelőző kutatások során önök nem keresték meg Lehelt?

– Nem. A napilapban említett iratokat a bizottság évek óta ismeri, és a levéltárból előkerült adatokról az éves munkajelentésben az egyházvezetést és a zsinatot is tájékoztatta. Mivel azonban sehonnan nem kaptunk sürgető kérést, hogy Lehel László esetét emeljük ki, ügyében is a 2007-es működési rendünk szerint járunk el. ►

Különböző egyházi és állami levéltárakban folyamatosan kutatjuk és gyűjtjük az érintettről szóló, illetve tőle származó dokumentumokat, majd a lehetőségek szerint teljes iratanyag birtokában értékelő összegzést készítünk az egykori hálózati tevékenységéről. Az iratfeltárással párhuzamosan az érintettet – és mindig elsősorban azokat, akiknek az esete aktuálisan publikálás előtt áll! – megkeressük, interjút készítünk, egy kérdéssor megválaszolására kérjük, együtt értelmezzük az előkerült iratokat. Vagyis próbáljuk közösen feltárni a történeteket, amennyiben persze minderre maga a megszólított is nyitott. A publikálás a bizottság által kidolgozott és a zsinat által jóváhagyott tematikus rendben történik. Az egyházi hierarchiában „fentről lefelé” haladva dolgozzuk fel és jelentjük meg sorban az egyházvezetőket, a teológiai tanárokat, a lelkészek és a nem lelkészi – laikus – egyházvezetők állambiztonsági kapcsolatairól megismert dokumentumokat, adatokat. Eszerint Lehel László esettanulmánya a *Háló* könyvsorozat ötödik, *Lelkészek* című kötetében jelenik meg. Úgy gondolom, egy közösségnek, amelyik tizenkét évvel ezelőtt felvállalta és azóta következetesen végzi e kényes-kínos feladatot, amelyik konkrét eredményeket tud felmutatni, s így ha lassan, időnként hibázva is, de a múltfeltárás mégis halad előre, joga van ahhoz, hogy maga döntse el, mit kezd e terhes „tudással”. Hogy – külső nyomástól és elvárásoktól függetlenül – maga határozza meg, mely lépéseket mikor, milyen sorrendben tesz meg.

– Hogyan fogadta 2005-ben az evangélikus egyház közvéleménye a tényfeltárás szándékát, és volt-e különbség a hívek és a lelkészek, egyházvezetők reakciója között?

– A döntés akkor is, ma is folyamatosan feszültséget generált és generál. Kezdetben főleg két markánsan különböző vélemény fogalmazódott meg. Nagyon leegyszerűsítve az egyik a „minek vájkálni a múltban, a lelkészek és az egyház lejáratása helyett sokkal fontosabb problémákkal kellene foglalkoznunk”, a másik a „ne takargassuk a saját szennyesünket, ismerjük meg mi magunk a múltunkat, bármilyen nehéz is a szembenézés”. Gyanítom, hogy nagyjából ma is ez a két „szélső érték”. Az akkori egyházvezetés az utóbbi mellett tette le a voksát, és a munkabizottság célja ma is az, hogy sematikus „ügyneközés” helyett próbáljuk meg az egyes eseteket nemcsak pontosan megismerni, de minél szélesebb – egyéni, családi, egy-

házi, politikai-egyházpolitikai, belügyi – összefüggésrendszerben elhelyezni. Nem egyes lelkészek „lejáratásáról, meghurcolásáról” van tehát szó. Mert a lelkész-ügynök története sohasem csak saját magáé, hanem sokaké, kisebb-nagyobb közösségeket is mélyen érint: a családtagokat, a tágabb családi kört vagy a gyülekezeteket, ahol a lelkész a hálózati és a lelkészi feladatokat éveken-évtizedeken keresztül párhuzamosan látta el. És érinti a „Mari néniket” is, akik akkoriban legfeljebb sejtették, de nem tudhatták, hogy a vasárnap ostyát-bort osztó, keresztelő kéz előző nap talán ügynökjelentést írt. És ma sem egyszerű „a mi papunk is ügynök volt” felismerés birtokában vasárnaponként beülni a templom padjába. Felkavarja a kollégákat, a lelkésztársakat is, kit így, kit úgy, akik közül sokan maguk is hasonló titkos kapcsolat árnyékában vagy éppenséggel „fényében” éltek és dolgoztak. De a múltfeltárás egyfajta szembenézés és önvizsgálat is: képes volt-e az egyház – lelkészek és hívek – hiteles keresztyén választ adni a totalitárius, egyházellenes politikai rendszer (ki)hívásaira. Nincsenek illúzióim: az egyház nem tanul a múltbeli hibákból, újra meg újra képes belelépni ugyanabba a pocsolóba. Keveseknek adatik meg a tisztán látás képessége. Ezért tartom fontosnak, hogy a múltfeltárásunk ne csupán az ügynöktörténetekre koncentrálódjék, hiszen nem „ügynökvadászok” vagyunk. Szisztematikusan keresem-kutatom a pártállamban hitükért, hit- és elvhű magatartásuk miatt szenvedő evangélikusok – papok és laikusok – sorsával kapcsolatos dokumentumokat is. Azokról, akiket fizikailag bántalmaztak, összetörték, megrágalmaztak, bebörtönöztek, kitelepítettek, kényszernyugdíjaztak, félreállítottak vagy „csak” elhallgattattak, mellőztek. Akik sok esetben épp az állami szervek akaratát végrehajtó, az üldözöttek mögül kihátráló, velük közösséget nem vállaló egyház(vezetés) révén nyomorítottak meg. Múlt nélkül nincsen jövő sem, pártállam és egyház 1945–90 közötti viszonyának teljes körű megismeréséhez a papi ügynöktörténetek ismerete sajnos megkerülhetetlen. Nem tehetünk úgy, mintha nem léteztek volna, és nem lettek volna jelen – rejtetten, de nagyon is meghatározó módon – az evangélikus egyház életében. Enélkül féloldalas marad a korszakról alkotott képünk, felemás az egyháztörténet-írásunk, hamis és csalóka az egyházi önképünk. Tényfeltáróként teszem a dolgom: iratokat, adatokat gyűjtök, legjobb

tudásom szerint próbálok elvégezni, ami emberileg, szakmailag itt és most lehetséges. Igyekszem nem ítélni, és igyekszem sokat felidézni „az elítéled a bűnt, de megmented a bűnösöket” gondolatot. És imádkozom, leginkább a Szentlélek támogató jelenléteért. Most még „tükör által homályosan” látunk, egyszer majd mindent a maga teljességében, valahol, valamikor...

– Milyen forrásokból dolgoznak?

– Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában a belügyi iratokat, a Magyar Nemzeti Levéltárban az állami szervek: az Állami Egyházügyi Hivatal, Igazságügyminisztérium, Külügyminisztérium, illetve a vezető pártszervek – MSZMP KB, PB – anyagát kutatjuk. Mindemellett felhasználjuk a saját egyházi gyűjteményünk, az Evangélikus Országos Levéltár hihetetlenül gazdag és izgalmas iratállományát. Az állami dokumentumok természetesen mindig az adott keletkeztető szerv – belügy, ÁEH – logikáját, látásmódját, iratkezelő és -iktató gyakorlatát, célrendszerét és kategóriáit tükrözik, ráadásul mindezt az adott terület

FOTÓ: WIKIPÉDIA

szakzsargonjában „elbeszélve”. Más típusú adatokat, stílust és szemléletet tükröznek az egyházi iratok, például püspöki hivatalok iktatott iratai, egyházi bizottságok működési iratai, családi és személyes hagyatékok, gyülekezeti irattárak. Ezek sokszor adat- és ténytudás is kiegészítik az állami iratokat, ám olyan nívókat is rejtenek, amelyek a belügyi iratokból egyáltalán nem ismerhetők meg. Egyházi források nélkül éppúgy nem lehet korrekten feldolgozni egy lelkész, püspök pályáját, mint kizárólag egyházi dokumentumokra támaszkodva. De a diktatúra tényleges arcát is e kettő együtt mutatja meg a maga valójában. Hiszen a pártállami egyházpolitikának épp ez az állandó oda-vissza hatás volt az egyik leglényegesebb eleme: az egyházi ügyek kezelésének háttérben szinte minden esetben ott állt valamelyik ellenőrző-irányító állami szerv, de a pártvezetés egyházpolitikai döntéseinek is többnyire megvolt az egyházi visszacsatolása, megerősítése. Az írott források mellett természetesen döntő jelentőségűek a személyes megnyilatkozások. Egy-egy tartózt jellemzése, a találkozók körülmé-

nyeinek, hangulatának, lezajlásának a leírása, a döntési helyzetek felelevenítése, az ügynöklét személyesen megélt mibenléte – e részletek a fennmaradt iratokból aligha ismerhetők meg.

– Kutatásaik során milyen gyakran szembesülnek azzal, hogy valakik valamikor nyilvánvalóan szándékosan eltüntették az iratokat? Ez azért érdekes, mert utólag bárki állíthatja, hogy csak szóban jelentett, s teheti ezt mindaddig, amíg a dokumentumok esetleg elő nem kerülnek. Hiszen az is megtörténhet, hogy az ügynök szóbeli közléseit a tartótsit lejegyezte, jegyzőkönyvezte, mert ez számára munkaköri kötelesség volt, bizonyára dokumentálnia kellett, hogy elvégezte a feladatát, megszerezte a hálózati személytől a szükséges információt.

– Szisztematikus kutatás során az iratok hiánya szinte mindig szembeötlő. A mai napig negyvennyolc, az állambiztonság (ügynök)hálózatában nyilvántartott lelkész esetét ismerjük, ám ezeknek a dokumentálhatósága rendkívül vegyes. Van, akinek csak a nyilvántartási – úgynevezett hatos – kartonja van meg, másnak

csak az írott ügynökjelentései, egy- vagy többkötetes munkadossziéba – M-dosszié – egybefűzve, de kartonja nincs. Valakinek a munkadossziéját már évek óta ismerjük, a levéltárba történt újabb iratbeszállítás során pedig nemrég a szervezési dossziéja – B-dosszié – is előkerült. A legérdekesebbek azok az esetek, amikor a munkadossziét ugyan – ma úgy tudjuk – megsemmisítették, utóbb innen-onnan mégis felbukkan az ügynök egy-egy jelentése! Az eredetit ugyanis néhány napon belül a legtöbb esetben átgépezték, akár öt-hat példány is készült, és azokat különböző helyekre iktatták: például egy szervezés előtt álló ügynökjelölt B-dossziéjába, akiről a már aktív ügynöktől jellemzést kértek. Emiatt is nehéz valakinek a nyomait utólag maradéktalanul eltüntetni a rendszerből.

– Ezek szerint előfordulhat, hogy az egykori hálózati személy azt állítja, ő maga ugyan nem írt jelentéseket, de az általa elmondott információk leírt jegyzőkönyvei valahonnan mégis előkerülnek?

– Igen, előfordulhat. A jelentésírás csupán egyik – és a pártállami idők vége felé közeledve egyre inkább kikerülhető – formai követelménye volt a hálózati tevékenységnek. Egykor az egyházi elhárítás területén dolgozó hivatásos tiszt erősítette meg, hogy „természetesen” hosszú évekig lehetett valaki titkos kapcsolatuk úgy, hogy nem írt jelentést. Ez bevett gyakorlat volt, főleg egyházi területen alkalmazták, s olyan tartós kapcsolaton alapult, amelyet a hálózattartó tiszt személyének viszonylagos állandósága és az ügynök megbízhatósága garantált. Ilyen kapcsolat esetén a tartótsit vetette papírra a találkozón szóban elhangzottakat, e leírt szöveget pedig a következő találkozón „visszaigazolta” az ügynök. A jelentéseket az operatív tiszt magánál tartotta, és ha már nem használta – például az ügyet lezárták, az ügynököt kizárták a hálózatból –, akkor beküldte az irattárba, ahol a dossziét archiválták, és ettől kezdve munkadossziéként kezelték. Sok hatos kartonon azonban nem található ilyen, az ügynök jelentéseit tartalmazó, irattározott M-dosszié-szám. Hová lettek a jelentések, a dossziék? Az operatív tiszt magánál tartotta őket? Megsemmisítette? Szándékos tisztogatás során tűntek el, vagy az irattári selejtezés hivatali rutinja következtében semmisültek meg? Utólag rendkívül nehéz rekonstruálni, mi történhetett. Valószínűleg minden fenti variációra volt példa. ▶

– A kommunista állambiztonsági működés egyes korszakaiban változtak az ügynökök tartása során alkalmazott módszerek. Arra gondolok, hogy az ötvenes években nyilvánvalóan akár fizikailag is sanyargatták, egzisztenciálisan fenyegették a beszervezésre kizemelt személyeket, a hatvanas-hetvenes években ez vélhetően enyhült, a nyolcvanas években pedig inkább már bizonyos előnyök kilátásba helyezésével vették rá az együttműködésre az embereket. Ennek mi az oka?

– Az általam ismert legkorábbi evangélikus vonatkozású ügynökjelentés 1947-ből való – Túróczy Zoltán püspökről szól –, de egyelőre sem ennek szerzőjét, sem több más, az 1940-es évek végéről ismert fedőnevet nem sikerült azonosítani. A lelkészi karban a legkorábbi, hatos kartonnal dokumentálható beszervezés 1954-ben történt, a legkésőbbi 1988-ban. A legidősebb beszervezettek 1918-ban születtek, a legfiatalabb 1967-ben. Így különböző papi generációk az ügynökhálózatban, mondhatni, az egész pártállami korszakban jelen voltak. Az egyházi elhárítás azonban négy évtized alatt nagyot változott. Az 1950-es évek fizikai erőszakban is megnyilvánuló egyházüldözését 1956 után visszafogottabb, ám nem kevésbé hatékony módszerek váltották fel. A hivatásos személyi állomány folyamatosan cserélődött, a generációváltás révén az egyházi elhárítás területén is fiatalabb, iskolázottabb, így elvileg a korábbiakhoz képest műveltebb és intelligensebb hivatásos tisztek dolgoztak.

– Ez nyilván az eredményességet szolgálta, hiszen hasonló szellemi színvonalon álló emberek általában jobban szót értenek egymással.

– Igen, ez a pszichológiai szempont mindenképp hozzájárult a hatékonysághoz. Az elhárítás számára a szükséges információ megszerzése volt az elsődleges cél. 1956 után jelentős belügyi szemlélet- és módszerváltás történt. Már a hetvenes évek közepétől, a nyolcvanas években különösen is, amikor a belügyi vezetők már maguk is sejtették-tudták, hogy recsegropog az építmény, bizonyos helyzetekben kisebb jelentőséggel bírtak a hálózati kapcsolattartás formai előírásai. Lehetőség volt egyes szabályok megengedőbb alkalmazására. Egy 1986-os állambiztonsági tankönyv szerzője például leírja a Rendőrtiszti Főiskola hallgatói számára, hogyan lehet áthidaló megoldással elérni azt, hogy az eleinte fenntartásait hangoztató ügynökjelölt később mégiscsak aláírja a beszervezési nyilatkozatot. A kulcsszavak: kényszermentesség, konfliktuskerülés, együttműködési perspektíva, egyéni érdekelttség, lelkiismereti szabadság.

– Az előfordulhatott, hogy egy éven át foglalkoztatott ügynök konkrét személyekről nem, csak eseményekről jelentett?

– Nehezen képzelhető el, hiszen alig ha van „esemény” – rendezvény, konferencia, lelkészi munkaközösségi ülés, külföldi hivatalos egyházi út, egyebek – szereplők, személyek nélkül. Lehetett persze csupán a programról, a hangulatról beszá-

molni, készültek is tényleg semmitmondó és a tartótiszt által utóbb „operatív szempontból” értéktelennek minősített jelentések. A titkosrendőrséget azonban erősen érdekelte az is, hogy az eseményen ki hogyan viselkedett, ki mit mondott nyilvánosan és folyosói magánbeszélgetésben, ki mire és hogyan reagált. Természetesen ez a fajta érdeklődés, de a jelentésírás, -íratás gyakorlata sem a szocializmus kori magyar titkosrendőrség „találománya”, hanem a titkosszolgálatok sajátja, tértől, időtől, politikai rendszertől, országtól függetlenül. Az információszerezés mellett fontos volt az úgynevezett kombinációk végrehajtása is: hamis információk terjesztése, azaz dezinformálás, egy egyházi közösség, például lelkészi munkaközösség, gyülekezet, ifjúsági kör, énekkar bomlasztása a belső ellentétek szítása vagy a már meglévő ellentétek kihasználása, elmélyítése révén, illetve az ellenségesnek tekintett vezető személyek lejáratása. A hálózattartó tiszt munkájában ezen ügynöki feladatok „sikeres” teljesítése és teljesítettése éppoly fontos eredménynek számított, mint a személyekről szóló adatok megszerzése.

– Hogyan reagálnak az érintett evangélikus lelkészek a tényfeltáró bizottság megkereséseire?

– Nincs két egyforma ügynökpálya, és az utólagos reakciók is egyediek, személyiségfüggők. 2005 óta sokfélélt tapasztaltunk: volt, aki önként megírta a történetét a családnak, és közzétette az evangélikus sajtóban is, más maga kereste meg a bizottságot, többen a bizottság kérésére vállalták a beszélgetést, megválaszolták a kérdőívünket. Kaptunk azonban barátságatlan üzenetet, fenyegetést is. A legjellemzőbb mégis a hallgatás, pedig 1990 és 2017 között többször volt „felhívás keringőre”. A Déli Evangélikus Egyházkerület elnökségének nyilatkozata [1990. május 17.], az újonnan megalakult zsinat nyitó istentiszteletén elhangzott bűnvallás [1991. június 8.], a 2005. februári ügynöklista nyilvánosságra kerülése; a bizottság első jelentése [2006. május], az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület konferenciája [2005] és konferenciakötete [2006]; Majsai Tamás cikkei az *Élet és Irodalom*-ban [2006]; a Deák téren tartott Gyógyító emlékezet című sorozat [2009]; a Magyarországi Luther Szövetség konferenciája [2010. október 30.] és kötete [2011]; a tényfeltáró bizottság *Háló* kötetei [2010, 2014] mind a megnyilatkozás lehetőségét kínálták.

• E. É.

FOTÓ: ABTLHU

Születésnapokat is ünnepeltek

Namíbiában tartotta 12. nagygyűlését az LVSZ

A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) legfőbb döntéshozó grémiuma május 10–16. között Namíbia fővárosában, Windhoekban tartotta tizenkettedik nagygyűlését. Az „Isten kegyelméből szabadon” mottóval (más fordításban: „Megszabadítva Isten kegyelme által”) szervezett eseményen mintegy nyolcszázán vettek részt, köztük az LVSZ 145 tagegyházának 324 küldötte. A Magyarországi Evangélikus Egyházat hivatalosan Balicza Klára külügyi munkatárs, Garai Szilvia teológus, illetve Mesterházy Balázs és Molnár Lilla lelkészek képviselték, míg dr. Fabiny Tamás püspök az LVSZ alelnökéként volt jelen a világtalálkozóon. A szövetség tevékenységét érintő kérdéseken túl a nagygyűlés résztve-

vői három részre tagoltan foglaltak állást arról, hogy sem a megváltás, sem az ember, sem a teremtett világ nem vásárolható meg.

Az 1990 óta független Namíbia 2,4 millió lakosának közel kilencven százaléka keresztény, ötven százaléka lutheránus. Az országban jelenleg három evangélikus egyház működik, a tizenkettedik nagygyűlés közös szervezésükben valósult meg.

A küldöttek május 13-án már az első szavazási fordulóban nagy többséggel választották meg dr. Musa Panti Filibus személyében a Lutheránus Világszövetség új (tizenharmadik) elnökét. A Nigériai Krisztus Lutheránus Egyháza érseke a Jordániai és Szentföldi Evangélikus-Lutheránus Egyház – 2010-ben a németországi Stuttgartban megválasztott – püspökét, dr. Munib

A. Younant követi az elnöki székben. Az LVSZ 1947-es alapítása óta dr. Musa Panti Filibus a második lelkeszi vezető, aki Afrikából származik.

A világyűlés csúcspontja a vasárnapi istentisztelet volt; a Sam Nujoma Stadionban közel tízezer emlékeztek meg a reformáció születésének ötszázadik évfordulójáról. (A szabadteri alkalmon részt vett Namíbia evangélikus államfője, Hage G. Geingob is.)

A május 16-i záró istentiszteleten iktatták be tisztségükbe a Lutheránus Világszövetség tanácsának újonnan választott tagjait is. Az istentisztelet végén az új elnök rekesztette be a nagygyűlést, és áldott meg minden egyes résztvevőt a munkájában.

• E. É.

Dr. Musa Panti Filibus, az LVSZ új elnöke

Az LVSZ legfőbb döntéshozó szerve, a száz-negyvenöt tagegyház és egyházközösség delegáltjaiból álló nagygyűlés negyvennyolc tanácstagot választott a namíbiai Windhoekban tartott találkozón. Tíz-tíz jelölt képviseli Afrikát és Ázsiát, ötven Közép- és Kelet-Európát, nyolcan pedig Közép- és Nyugat-Európát. Az északi országok hat képviselőt jelölhettek, Latin-Amerika és a karibi szigetvilág négyet, Észak-Amerika pedig öt tanácstagot. Az új tanácstagok fele nő, tizenhárman pedig fiatal felnőttek, ami megfelel az LVSZ által eleve meghatározott arányoknak. Az újonnan választott tanácstagok hivatalosan rögvest a nagygyűlést záró istentisztelet után kezdték meg munkájukat, és választották meg a tanácsülések között „eljáró” vezetőket, vagyis az LVSZ hét – régiókat képviselő – alelnökét, illetőleg a különböző bizottságok vezetőit. A tisztségviselők közé magyarok ezúttal nem kerültek, Fabiny Tamás püspök utódjaként az Észti Evangélikus Egyház negyvenhárom éves érseke, Urmas Viilma képviseli alelnökként Kelet-Közép-Európát a Lutheránus Világszövetségben.

FOTÓK: JOHANAN CELINE VALERIANO, ALBIN HILLERT / LWF

Hatodik nap

Mesterházy Balázs esperes-lelkész naplójából

Hétfőn már kifelé megyünk a nagygyűlésből. Ha megrajzoznánk az ívét, akkor egyértelműen a vasárnapi istentiszteleten érte el az egész a csúcst, és innentől már lefelé görbül az ív. Szerkezetileg tipikus konferencianap volt a tegnapi is, harmadjára a teremtésről mondtuk ki, hogy nem bocsátható áruba!

A reggeli áhítat imádságainak szövegére már felkaptuk a fejünket (Urunk, megvalljuk neked repülőjegyeinket, akkumulátorainkat és kozmetikumainkat...), és az egész nap ebben az érzékenyítésben telt. Úgy vélem, most sokan gondolják, hogy könnyű átesni a ló másik oldalára, bár a klímaváltozásban annyira az utolsó órában járunk, hogy nem is vagyok biztos abban, hogy egyáltalán létezik a lónak másik oldala.

A nagygyűlés egyik legprofibb előadását hallhattuk a francia Martin Kopptól, az amerikai és guatemalai kiegészítésre szinte nem is emlékszem. Martin hihetetlenül szuggesztív, hatalmas kutatás és tartalom van minden mondatában. Egy amerikai (lyukas) fánk képét használta, hogy megmutassa, mennyire vagyunk az élhető köríven belül, vagy éppen – lakóhelyünkötől függően – mennyire vagyunk felette vagy alatta. Annak is nagyon örültem, hogy a három pontjából az első a ke-

resztyén ember felelősségéről szólt bibliai példákkal alátámasztva, és megfogalmazta, hogy Krisztus az egész teremtett világ megváltója! Ezért foglalkozunk ezzel ilyen hangsúlyosan, nem csak egyszerűen azért, mert (enyhe képzavarral) „véresszájú zöldek” lennénk...

A csoportbeszélgetéseknél egy etióp hölgy képe maradt meg bennem a legjobban, aki azt mondta, hogy ők nem azért adják el a földjeiket külföldi befektetőknek, hogy nekik kényelmesebb legyen (mint ahogyan, mondjuk, mi a repülőt választjuk sokszor vonat helyett), hanem hogy túléljenek... Említette a Coca-Cola példáját is: a cég először üveges italokat hozott Etiópiába, majd szépen átváltott műanyagra, és mindenhol csak szemét és szemét. Még az egyházakat is bevonták úgy a körforgásba, hogy ingyen (!) biztosították a palackos vizet/üdítőt az első hónapokban. Ők megszokták, és utána már kényszerítve érezték magukat, hogy tervezzenek vele a költségvetésben. Egy namíbiai kolleginától hangzott el, hogy itt jön be a nemet mondás felelőssége: köszönjük, de ezt keresztyénként nem kérjük!

A teljes napló olvasható az Evangélikus.hu-n, az LVSZ nagygyűlés – Namibia – 2017 cím alatt

Nebraskából az Alföldre

Amerikai tanárjelölt a békéscsabai gimnáziumban

Két hónapon keresztül a Békéscsabai Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnáziumban töltötte pedagógiai gyakorlatát Claire Hoy. Az egyesült államokbeli, huszonnégy éves tanárjelölt mély és kellemes benyomásokat szerzett Magyarországról. Az egyetemista lány Békéscsabára érkezésének előzménye, hogy a nagy tradíciójú csabai középiskola és a Nebraska állambeli Concordia Egyetem között együttműködési megállapodás kötött. Ennek megvalósulását több éves előkészítő munka előzte meg, melynek koordinátora Rumble Erika békéscsabai angoltanár volt.

Claire Hoy munka közben, tanítási órán

Claire Hoy az első amerikai egyetemista, aki oktatási gyakorlatára a békési megyeszékhelyre érkezhett. Mentortanárként az iskola egyik angoltanára, Béresné Juhász Ágnes vette pártfogásába, Rumble Erika pedig a gyakorlatvezetője volt. Kezdetben nehézséget jelentett számára, hogy az angol nyelv és irodalom mellett egészségnevelés szakon tanult, tehát nem az angolt idegen nyelvként tanulók oktatására képezték ki. Az első héten megfigyelőként látogatta Béresné Juhász Ágnes angolóráit a 9–11. évfolyamon, de a második héttől már önállóan tartott órákat.

Amint az *Evangélikus Életnek* elmesélte, hatalmas meglepetésként érte az első órákon is tapasztalt szeretet, amellyel a diákok fogadták őt. Nem pusztán maximális odafigyelésüket kapta meg, hanem ajándékokkal is kedveskedtek neki.

Claire-nek sok minden furcsának tűnt Magyarországon. Például korábban sosem használt hagyományos táblát és krétát, és – mint elmondta – náluk a tankönyv sem mindennapos ma már, a diákok ugyanis tableten dolgoznak az órákon, és házi feladatot is azon keresztül kapnak. Mindezek áthidalásához nagy kreativitásra volt szüksége, és gyorsan kellett adaptálódnia a gyerekek változó szinten álló angoltudásához is, ami anyanyelvüként nem kis kihívást jelentett neki. Ugyanakkor kiemelte, hogy egyetlen osztályban sem voltak fegyelmezési gondjai. Ez bizony Amerikában nem jellemző. Szavai szerint a tanári pálya – akárcsak nálunk – ott sincs megfizetve igazán, de az idősebbek körében magas a társadalmi presztízse. A diákság azonban nagyon nehezen kezelhető.

Valamivel jobb nívót jelentenek az egyházi és a magániskolák, ahol kisebbek az

osztálylétszámok, és a tanárok elhivatottabbak. Claire vágya az volt, hogy evangélikus egyházi (nem állami) diplomát kapjon, és felekezeti iskolában kezdhesse el a tanári pályát. Májusban várhatóan kézbe is veheti tanári oklevelét odahaza, és szeptemberben Montana állam egyik evangélikus középiskolájában kezdheti a munkát. A tanítás számára misszió, Istent szeretné ezzel szolgálni. Örül, hogy Békéscsabán azt is megismerhette, milyen nálunk egy keresztény felekezet fenntartásában működő középiskola.

A fiatal amerikai lány – aki korábban még nem járt Európában – szabadidejében igyekezett minél jobban felfedezni Békéscsabát és környékét. Ebben jó szolgálatot tett az intézménytől használatba kapott kerékpár. Egyetemének székhelye egy mindössze hétezer lakost számláló, mezőgazdasági jellegű város, Seward, amely ugyanolyan rónás területen fekszik, mint a magyar Alföld, így az eredetileg Colorado államból származó Claire hamar otthon érezte magát. (A tavaszi szünetben Magyarországra jött az édesanyja is, akivel pár napjuk adatott Budapest megismerésére.)

A Concordia Egyetemen korábban egyetlen kelet-európai partneriskolája sem volt. Az ottani diákok gyakorlati helyként választhatják Ausztráliát, Kínát, Indonéziát, Vietnámot, de az öreg kontinenssel mindaddig csak érintőleges volt a kapcsolatuk.

Claire Hoy úgy véli, hogy a nebraskai egyetem és a békéscsabai középiskola közötti kapcsolatot mindenképpen érdemes folytatni, s ő ezt szorgalmazni is fogja. A szakmai kapcsolatot a csabai iskola művészeti szaktanárságával lehetne kibővíteni, ugyanis a Concordia Egyetemen is hangsúlyos a művészeti oktatás.

Az biztos, hogy azok a csabai gimnazisták, akik márciustól májusig Claire Hoy óráit látogatták, jelentősen bővíteni tudták angol szókincsüket, gazdagodtak ismereteik az Egyesült Államokról, emellett pedig olyan élénk inspirációt kaptak, amely reménység szerint az intenzív angolnyelv-tanulás folytatására ösztönzi majd őket, hogy bátrabban szólaljanak meg ezen a világnyelven.

• SZEGFŰ KATALIN

Exorcizmus, avagy ami „nálunk” ritkán téma

Magyarországi ferenceseknél járt az Ördögűzők Nemzetközi Szövetségének képviselője

FOTÓ: LAMBERT ÁTILLA / MAGYAR KURIÉR

Az ördög tevékenységének természete és módjai címmel gyóntatópapoknak tartott képzést Mátraverebély-Szentkúton április 24. és 26. között Matteo De Meo teológus, az Ördögűzők Nemzetközi Szövetsége elnökének asszisztense. A képzés tartalmáról kérdeztük, és arról, miért van szükség az ördögűzésre.

– Az ördögűzés volt a témája a gyóntatópapok számára megrendezett képzésnek a szentkúti ferenceseknél. Mit jelent az, hogy valaki ördögűző?

– Az egyház kezdete óta léteztek ördögűzők, maga Jézus volt az első. Az egyház Jézus küldetését folytatja, és ennek része az exorcizmus is. Az evangéliumokban Jézus azt parancsolja tanítványainak, hogy hirdessék Isten országát, gyógyítsák a leprásokat, űzzék ki az ördögöket... A kinyilatkoztatás része ez utóbbi is, nem mondhatjuk tehát, hogy meghaladott rítusokról van szó. Korunkban háttérbe szorult ez a téma, de Ferenc pápa gyakran beszél róla, és már első homíliáiban is figyelmeztetett arra, hogy éberem kell örködnünk az ördög jelenléte felett. ►

Amikor gyóntatópapokkal találkozott Rómában, azt tanácsolta nekik, hogy ha szolgálatuk során lelki zavaroktól szenvedő emberekkel találkoznak, szorosán működjenek együtt az ördögűzőkkel. Sokszor mégsem tartják ezt elég fontosnak, hasznosnak, vagy attól félnek, hogy a világ megítéli ezért az egyházat. Minden egyházmegyének van exorcistája, maga a püspök, aki az ördögűzés szolgálatára kinevezhet papokat. Az ördögűzés gyógyítás és irgalom, nagy szükség van rá a világban. Az Ördögűzők Nemzetközi Szövetsége 1994-ben Amorth atya vezetése alatt kezdett működni, hivatalosan azonban csak 2014-ben ismerte el a Papi Kongregáció. A szövetség szolgálja a papokat, a püspököket, képzést nyújt papoknak és olyan világi hívőknek is, akik támogatják ezt a munkát. Kétévente nemzetközi konferenciát rendezünk a Vatikánban. A következő idén szeptemberben lesz: az ördögűzési megbízással rendelkező papok egy héten keresztül előadásokat, tanúságtételeket hallgatnak, és beszélgetéseken vesznek majd részt. Meghívunk másokat is, kriminológusokat, pszichiáterekeket, orvosokat, antropológusokat, akiknek szerepük van annak eldöntésében, hogy valóban az ördög működéséről van-e szó az egyes esetekben... Világi hívők is jönnek, minden pap hozhat egy világit, aki szakértelmével, jelenlétével, imájával segít neki az ördögűzések alkalmával, része a csapatának. Tanúságtételek hangzanak majd el olyan emberektől, akik átérték a súlyos megszállottságot, és megszabadultak az ördögűzők segítségével. Az érintettek különböző helyzeteket mesélnek el. Van, aki sátánista szektákból menekült, mások a szabadkőműves-mozgalomból. Nagyon fontos, hogy a papok hallják ezeket a történeteket, mert olyan helyzeteket ismernek meg, amelyek egyébként nem kerülnek napvilágra, titokban zajlanak, és szinte el sem hiszik, hogy van ilyen.

– Milyen csatornákon kerül kapcsolatba az ember a gonosz lélekkel? Hogyan védhetjük meg a fiatalokat a hatásától?

– Az ördögűző elsődleges feladata, hogy az elé kerülő esetek közül kiválasztja azokat, amelyeknél valóban az ördög működéséből eredő lelki problémáról van szó. A megszállottság esete nagyon ritka, de napjainkban gyakrabban fordul elő, mint azelőtt. Ennek oka egyrészt az, hogy társadalmi szinten mindinkább elhatalmasodik a morálisan rendezetlen életforma, másrészt pedig terjed az okkultizmus. Korunk társadalmának jellegzetessé-

ge, hogy szekularizálódik, a kereszténység teret veszít, s ezt a teret elfoglalja az ezotéria, a babonaság. Magukat ateistának tartó emberek elmennek a jósnőhöz, hogy megtudják, sikeresek lesznek-e a munkájukban, vagy hogy ráolvasással megoldják a problémáikat. A nyugati világ elutasítja a gyökereit, és könnyedén elfogadja a keleti áramlatokat. Az ezotéria terjed a társadalomban, főleg a médián – leginkább a világhálón – keresztül. Ez nagy veszélyt jelent a fiatalokra: a sátánista szekták, a New Age nagyon sokszínű, nehezen ellenőrizhető világa magához vonzza őket. Nem ritkán gyerekeknek szóló játékok formájában jelennek meg ezek a szekták a világhálón, vagy a divat, de akár a holisztikus gyógyítás témájában létrehozott honlapokon. Vannak olyan oldalak, amelyekre ha az ember belép, szövetséget ír alá az ördöggel, és a sekta tagjává válik. A fiatalok megóvása érdekében a szülőknek, a nevelőknek, a papoknak mindent meg kell tenniük, ami emberileg lehetséges – neveléssel és éberséggel. Míg a társadalmi élet színterein és az iskolában a szülő ellenőrizheti, mit hall a gyermeke, addig az interneten már nem: ott nincs jelen más, csak a gyerek és a videó, amely kísértheti,

és azzal csábíthatja, hogy teljesülnek a vágyai. A fiatal ott mindent megtehet, és ez a mindenhatóság érzését kelti benne – ez tipikusan ördögi jellemző.

– Hogyan ismerheti fel a pap vagy egy laikus hívő az ördögtől való megszállottság jeleit, és mi a feladata ezt követően?

– Amikor egy pap lelki problémától szenvedő emberrel találkozik, akkor az a legfontosabb dolga, hogy a papi szolgálathoz híven mellé álljon, társául szegődjön, vezesse. Nagyon fontos, hogy a pap meghallgassa az embereket, és komolyan vegye a problémáikat. Ha valakiben feltámad a gyanú, hogy az ördög hatása alatt áll, ezért elmegy a paphoz, ám az nem hallgatja meg, vagy nem veszi komolyan a problémáját, akkor az érintett ember gyakran varázslókhöz, jósokhoz fordul. Sokan azért esnek bele a mágusok csapdájába, mert a papjuk nem vette komolyan őket. Amikor a pap a kísérés során olyan jelekkel találkozik, amelyeket nem tud megmagyarázni, őszintén kell imádkoznia az Úrhoz világosságért, hogy papi szolgálatához híven cselekedhessen. Meg kell vizsgálnia a jeleket az egyház által kínált szempontok szerint. Az ördögűzést csak erre hivatott, megbízott ördög-

JELENET A WILLIAM FRIEDKIN RENDEZTE, AZ ÖRDÖGŰZŐ GIMNÁZIUMBÓL (1973)

lenléte mindig kiviláglik, noha megvannak a stratégiái arra, hogy becsapjon minket, és késleltesse a háborgatott ember szabadulását. Ha például latinul imádkozom egy magyar ember felett, és közben olaszul megfogalmazódik bennem egy kérdés – amit az illető egyfelől nem érthet, másfelől ki sem mondtam –, és ő ennek ellenére hangosan válaszol magyarul, akkor bizonyos, hogy ott jelen van a gonosz szellem

– Mit tapasztal meg ördögűzés közben?

– Minden exorcizmus végén nagy örömet él meg a pap, a segítői és a megszállott ember is, még akkor is, amikor ez utóbbi még nem szabadul meg a gonosz hatalma alól. A velünk lévő Úr nagy áldásában részesülünk. Az ördögűzés Jézus győzelme a gonosz fölött, a feltámadás ünneplése – nincs ennél nagyobb öröm. Volt egy esetem, amikor valaki hosszú évek szenvedése után szabadult meg, miután már elvesztette a családját, a munkáját, a testén külső jelei is voltak a gonosz lélek zaklatásának, átesett minden orvosi, pszichológiai, pszichiátriai kezelésen, és nem találtak semmi magyarázatot az állapotára. Az exorcizmus egyházi szertartása során azonban megszabadult, visszanyerte a korábbi életét, s bár azelőtt nem volt hívő, teljes hitre jutott, családtagjaival és mindazokkal együtt, akik segítettek őt. Amikor megszabadult, azt mondta: „Négy éve nem láttam a világot, a fényt, a feleségem és a gyerekeim arcának szépségét. Most látom. És örülni tudok annak is, ha meglátom a tükörben a saját arcomat. Örülni tudok a csapból kifolyó vízcseppnek is. Számomra most már minden értékes, még a por is az íróasztalomon. Korábban mindebből semmit sem láttam.” Ez egy valódi feltámadás.

– Az ördögűzést inkább horrorfilmekből, például Emily Rose esetéből ismerjük, akinek tragikus a története: meghal a szertartás során, és az ördögűző papot megvádolják. Ebben a történetben is ott van a feltámadás?

– Az ördögűzés történetében ez az egyik legfontosabb eset, amely a való világban Németországban történt meg, Anneliese Michel esete. A történet erőteljesen bizonyítja, hogy a megszállottság nem azért történhet meg, mert a gonosz szellemnek teljes szabadsága van a cselekvésre, hanem mert az Úr megengedi. Isten nem azért ad erre engedélyt, hogy a lélek szenvedjen, hanem azért, hogy a lélek és vele együtt más lelkek számára egy nagyobb jó fakadjon belőle. Ebben az esetben ez a nagyobb jó nem csak annak a sok embernek a megtérése, akik a meg-

szállott mellett voltak, és segítették őt az exorcizmus alatt. Németországban elindult Anneliese Michel boldoggá avatási eljárása. Az ördögűző szertartások alatt mindent regisztráltak, a kanonizációs eljárás anyagai között ott vannak ezek a hangfelvételek is. Az utolsó időben megjelent előtte a Szűzanya, és azt kérdezte tőle: „Szabadulni akarsz, vagy tovább szenvedsz a bűnösök megtéréseért?” És ő felajánlotta magát áldozatul a bűnösök megtéréseért; vállalta a szenvedést egészen a végsőkig, egészen addig, amíg egy ördögűzés alatt meg nem halt, Isten kegyelmében. Ez is a vértanúság egy formája.

– Ferenc pápa többször beszélt arról is, hogy a keresztényüldözés és általában a háború a gonosz fejedelmének műve.

– Az ördögűzők egyik fontos feladata az is, hogy meghúzzák a vészharangot az egyházban ott, ahol társadalmi szinten létezik a bűn. II. János Pál pápa mondta, hogy a bűn az ördög tevékenységéből ered, és ott terjed, ahol a gonosz nyíltan szembeszegül az igazsággal. Igaznak teteti magát, és gyűlöli az igazságot, ahol a szociális, politikai, gazdasági rendszer, a nevelés a rosszra hajlik, vagy, ami még rosszabb, ahol a jót tartják rossznak és a rosszat jónak – e mögött a sátán közvetlen működése áll, ő a nagy felforgató. Az ördögűzőnek mindig fel kell hívnia a figyelmet az imádság fontosságára. Ne feledkezzünk meg arról, hogy az új szertartáskönyvben ott van XIII. Leó imádsága, a „kis exorcizmus”. Ez nemcsak a gonosz lélektől megszállt helyek megtisztítására szolgál, hanem leginkább az egyház elleni üldözés eseteire. Néhány napja beszéltem az aleppói maronita érsekkel, aki segítséget kért a szövetségtől konkrét esetekkel kapcsolatban. Ezenkívül beszélünk az ottani helyzetről is: „Én itt mindennap a saját kezemmel érintem az ördögöt, azt a gyűlöletet, amely csak az ördögben gyökereszenhet” – mondta. Amikor az ellenség készül megszállni a területet, az ördögűzőnek ott kell állnia a kapuban, és meghúznia a vészharangot. A gonosz ellen minden lehetséges eszközzel küzdeni kell, legfőképpen az imádsággal: hogy az Úr vessen véget a sátán végtelen gyűlöletének, amely Isten és az ő teremtményei ellen irányul.

● THULLNER ZSUZSANNA

Forrás: Magyar Kurír katolikus hírportál

űzők végezhetik. A szertartáskönyvünk azt kéri tőlük, hogy konzultáljanak orvosokkal, pszichiáterekkel és más szakértőkkel. Amikor az ördög rendkívüli tevékenységének súlyos esetét, a megszállottságot vizsgálja valaki, mindig természetfeletti erő jelenlétére kell gyanakodnia akkor, ha az illető az ördögűzés alatt vagy krízishelyzetben olyan rejtélyes nyelveken beszél, amelyeket nem volt lehetősége tanulni; ha életkorát, egészségi állapotát jóval meghaladó erőről tesz tanúságot; ha tud olyan dolgokról, amelyekről csak az tudhat, akiről szó van; ha levitáció állapotába kerül, vagy kicsavarodik a teste. Ha a kinevezett ördögűző minden kétséget kizárt, és eljutott a morális bizonyosságra, akkor végzi el az úgynevezett nagy exorcizmus szertartását. Ha megbizonyosodott a megszállottság állapotáról, de nem végzi el a szertartást, azzal visszafordíthatatlan szenvedést, óriási fájdalmat okozhat a megszállott embernek.

– A szertartás során mindig egyértelműen felismerhető az ördög jelenléte?

– Akkor végzünk ördögűző szertartást, ha már biztosak vagyunk a gonosz lélek jelenlétében. Minden esetben különbözőek a tapasztalataink, de a gonosz lélek je-

MEGJELENT

Luther I.

Színes magyar animációs film

Játékidő: 5x13 perc | Képarány: 16:9

Rendező, művészeti vezető: **Richly Zsolt**

Forgatókönyvíró: **Lackfi János**

LKF 001 • 136x190 mm • DVD-tokban
ISBN 999-954-9909-00-2

Luther, amint gyermekként diót csen a kamrából. Luther, az eminens diák. Luther, az éjszakákon át gyötrődő szerzetes. Luther, a lángoló szavú igehirdető. Luther, a tisztességes családfő, aki nemcsak népes családját, de a wittenbergi diákságot is maga köré vonzza...

A kalandos életút állomásait végigjárva szembesülhetünk a korabeli drámai eseményekkel, elgondolkodhatunk a máig ható tanulságokon, a sorozat humorának és friss grafikai stílusának köszönhetően pedig tartalmas szórakozásra is számíthat a néző. Családi moziként, iskolai tanórára és gyülekezeteinknek egyaránt szeretettel ajánlom ezt a nagyszerű sorozatot, amelyben minden korosztály megtalálhatja a maga nézőpontját.

Fabiny Tamás püspök

A Luther életét feldolgozó tízrészes animációs sorozat 1–5. részét tartalmazó DVD 2500 Ft-ért megvásárolható a Luther Kiadó webáruházában.

Evangélikus könyvesbolt: 1081 Budapest, Kiss József u. 2/a
Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között
www.lutherkiado.hu/bolt • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Egy város és evangélikus kollégiumának elvesztése

A SZERZŐ FELVÉTELE

1665-ben Felső-Magyarország evangélikus rendjei, a szabad királyi városok követei, gróf Thököly István, továbbá más főnemesek és nemesek összegyűltek Kassán, hogy határozzanak egy evangélikus főiskola megalapításáról. Egybehangzó döntéssel született meg a terv: a tanintézményt Eperjesen építik fel. Ennek érdekében gyűjtést rendeztek. A felajánlások nyomán elképesztően magas összeg, csaknem százezer forint gyűlt össze. A Keczer család egymaga tízezer forintot, Wittnyédy István ügyvéd pedig hatezer forintot ajánlott fel. Eperjes városa az épület számára a piactér legszebb részét jelölte ki, továbbá két faluval és egy nemesi birtokkal járult hozzá a felajánlásokhoz...

Gömöry János írta az *Eperjes és az evangélikus kollégium története* című munkájában (szerkesztette Nemessányi Lászlóné; Budapest, 1994): „Az új főiskola alapítása országos feltűnést keltett. Maga I. Lipót császár két rendeletet is kibocsátott, amelyben az eperjesieket büntetéssel fenyegeti, ha akadémiaát mernek felállítani. Mindez azonban nem akadályozta meg, inkább siettetette az új épület felépítését. Rövid másfél év alatt elkészült a hatalmas épület [1667], amely eredeti alakjában remeke volt az ún. felső-magyarországi reneszánsz stílusnak. Az intézmény fenntartói nagy gonddal készítették el az iskola szervezeti szabályait és tantervét.”

Magyar főúri színjátszók

Gróf Thököly István 1668 januárjában beíratta fiát, Imrét az új tízosztályos főiskola gimnáziumának grammatikai osztályába. A fiú a magyaron kívül jól beszélt németül, latinul és szlovákul. Játszott a kollégium színjátszó körében, és 1669 októberében a vizsgák utáni színelőadásban is szerepelt. Thaly Kálmán történésznek, a kurukor neves kutatójának *Thököly Imre és iskolatársai mint színjátszók* című írásából (Századok, 1880) választ kapunk arra is, hogy milyen lehetett a szlovák nyelv elfogadottsága Felső-Magyarországon a 17. században.

Thaly Kálmán Budapesten, az evangélikusok egyetemes konventjének kéziratrábában rábukkant egy iskolai színmű vázlatára, amelyet Brewer Sámuel lőcsei nyomdájában nyomtak 1669-ben. A *Papinianus Tetragonos* című háromfelvonásos színművet 1669. október 4-én, a vizsgák után adták elő Eperjesen az evangélikus gimnázium diákjai. A latin nyelvű darab első felvonásának végén „német, a második után magyar, végre a harmadik után tót nyelvű felvonásközi jelenetek adtak elő”. Thaly szavaival: „Vagyis, betűrend szerint a következő magyar főúri és nemesi családokból származó eperjesi tanulók vettek részt a Rómában majd Pannoniában játszódó [...] dráma színpadi előadásában: Abaffy, Bánó, Bertóthy (és pedig négy Berthóthy-fiú), Berzeviczy, Boronkay, Budaházy, négy Dobay, Fejérpataky, Feldmayer, Fleischacker, Füzesséry, Ghyczy, Gilik, Gosztonyi, Gömbös, három Görgey, Harsághy, Hodossy, Horváth de Gradecz, Hosszútóthy, Huszár, Ilosvay, Izdenczy, Jánoky, hat Keczer, Kellemessy, Kisfaludy, Kiszely, Kőszeghy, Makay, Máriássy, Melczer, Merse de Szinye, két Nemessányi, Orbán, Palatics,

Petenády, két b. Petróczy, két Petróczy, b. Pongrácz, Róth, három Saárossy, Semsey, Serédy, Splénus, Somossy, Szalay, Szikszay, két Szirmay, Sztankay, Tholdt, gr. Thököly, Tichy, két Tőke, Unger, három Vitthnyédy (kettő de Muzsaj, egy de Egerszeg), három Weber, Záborszky.”

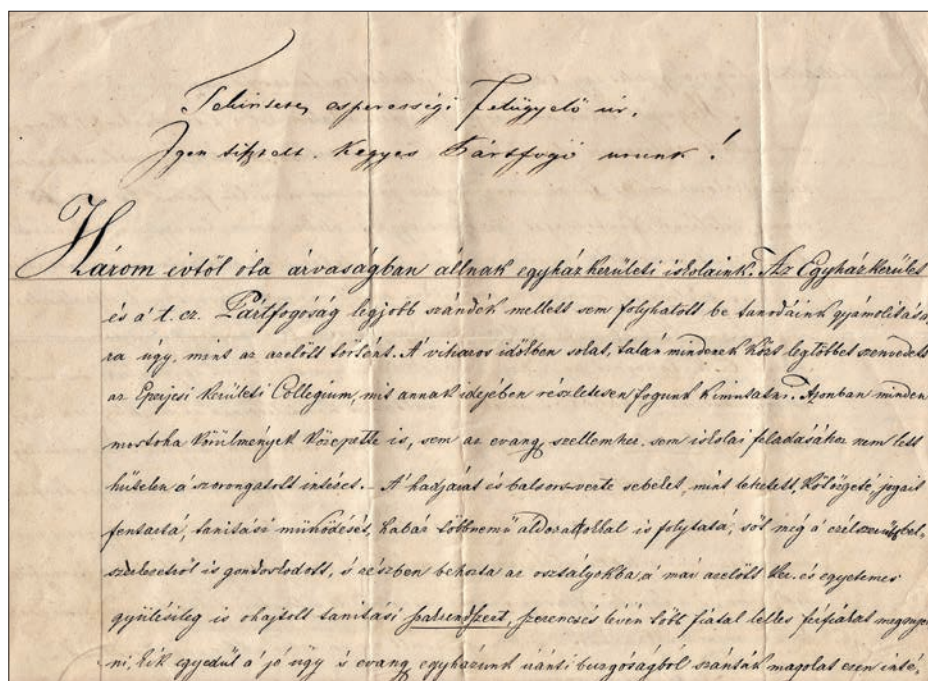
Balsors verte sebek

Sáros vármegye tehetőses nemeseinek és polgárainak életében nagy szerepet játszott az eperjesi evangélikus főiskola (kollégium). A tapolylucskai és kükemezei Bánó család tagjai közül is sokan végeztek itt. A Bánók anyagilag, ha pedig kellett, nyilvános kiállításukkal is támogatták a patinás tanintézetet. Durovics Alex és Kónya Péter *Az eperjesi kollégium felsőfokú hallgatói 1667–1850* című, magyar és szlovák nyelvű könyvéből (Budapest, 2015) tudjuk, hogy a színművázlatban szereplő Bánó nevű diák a zsálmányi illetőségű Bánó Ferenc lehetett.

Hörk József *Az eperjesi ev. ker. Collegium története* (Kassa, 1896) című könyvében szinte minden részletre kiterjedően feldolgozta a rangos tanintézmény történetét, amelyből olykor felvillan a Bánók támogató részvétele is. Íme, néhány idézet: „Közben újra gyarapodott az iskola alapítványokban. 1767. jan. 26-án Bánó Imre özvegye, Kükemezey Klára adott 100 Rfl.[-ot] [rajnai forint].” 1806 februárjában „újólag nevezetes alapítványok tétettek a Collegium javára. Ez alapítványok összege 1900 frtot tett. Adakoztak pedig: Szulyovszky András 100

frt, Pulszky Károlyné, Várady-Szakmáry Judit 100 frt, az alumneumra [papnevelde] Várady-Szakmáry Dániel 50 frt, Szontagh Sámuel kassai lelkész (az alumneumra) 100 frt, Szirmay János 500 frt, Dessewffy Tamás 200 frt, Dessewffy Tamásné, Gyürky Teréz 100 frt, Bánó József 150 frt, Szirmay Antal 300 frt, Szirmay Zsigmond 250 frt, Karove András 50 frt. [...] kihirdettetett lucskai Bánó Gábor végrendelete 1845. márc. 19-dikén. Lucskai Bánó Gábor végrendelete még 1826. aug. 26-ról volt keltező. Ennek értelmében a Collegiumnak hagyta ásványtani, természetrajzi és természettani múzeumát, történeti és földrajzi gyűjteményeit, 4000 darabból álló könyvtárát és hagyott azon felül 300 pengő frt-ot.”

A kollégium életének nehéz időszakáról tanúskodik az a levél (eredetije e sorok írójának birtokában van), amelyet az eperjesi kollégium intézett Bánó Józsefhez 1851-ben: „Tekintetes esperességi Felügyelő úr, Igen tisztelt Kegyes Pártfogó urunk! Három évtől óta árvaságban állnak egyházkerületi iskoláink. Az Egyházkerület és a t. cz. Pártfogóság legjobb szándék mellett sem folytathattuk be tanodáink gyámlítására úgy, mint az azelőtt történt. A viharos időkben sokat, talán mindenképp legtöbbet szenvedett az Eperjesi kerületi Collegium, mit annak idejében részletesen fogunk kimutatni. Azonban minden mostoha körülmények közepette is, sem az evang. szellemhez, sem iskolai feladásához [feladatához] nem lett hűtellen a szorongatott intézet. A hadjárat és balsors-verte sebeket, mint lehetett

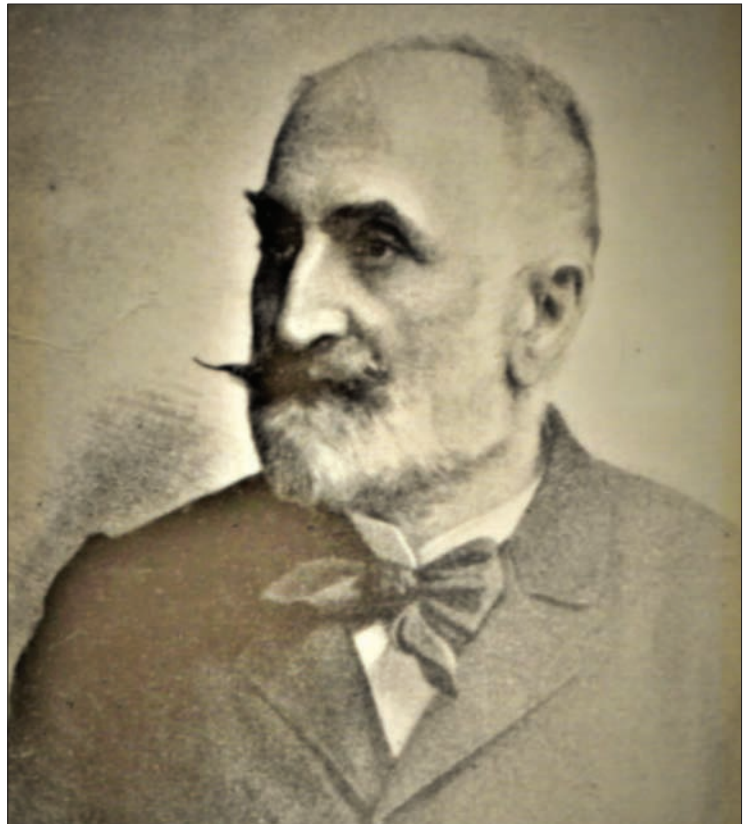
Az evangélikus kollégium levele Bánó József esperességi felügyelőhöz (Eperjes, 1851)

kötözgeté, jogait fenntartá, tanítási működését habár többnemű áldozatokkal is folytatá [...] »Communibus consiliis« ez jelszavunk mint Evangelikusokhoz illik. Az evang. egyház és iskola üdve, becsülete, dicsősége E. Kerületünk keblében az mit szemmel tartunk, minek minden más tekintet és érdeket alárendelteni ohajtunk. Nyelv és nemzetiség miatt reménylyük nem lesz meghasonlás közöttünk, holottis a főérdek az evang. elem és alapos mindenoldalú műveltség...”

A sajátos nyelvezetű levél e részletéből is kiderül, hogy az 1848–49-es szabadságharc leverése után az iskola nehéz helyzetbe került, ám ennek ellenére igyekezett fenntartani magát. Az önkényuralmi rendszer bevezetése új kihívások elé állította az intézmény vezetőit, ezért is tartották szükségesnek, hogy az iskola további munkáját és sorsát meghatározó egyházkerületi gyűlést hívjanak össze. Ennek előkészítéséhez hívták a felügyelőket és a támogatókat. Az Eperjesen 1851. március 25-én kelt levelet Joób Vendel „az Eperjesi kerületi fő Tanoda helybeli felügyelője” és Vandrak András igazgató, filozófianár írta alá.

Hörk József a kollégium fennállása két-századik évfordulójának 1867. szeptember 10-én tartott ünnepségéről (Vandrak András feljegyzése alapján) ugyancsak beszámolt. E szerint „ünnepélyes, impozáns menet indult a már félig megtelt s pompásan díszített evangélikus templomba. A templomi ünnepély a »Jövel szent lélek« elének-lésével s egy imával vette kezdetét, melyet a díszes oltárról a Collegiumnak egykori növendéke, a kitűnő Máday Károly superintendens mondott”. Ezután karének következett, majd „Bánó József coll. ker. felügyelő adta elő vázlatosan a Collegium derűs és borús, viszontagságos életét és jelezte a Collegium fontosságát itt a felföldön nemzeti és protestáns szempontból”.

Bánó József természetesen nemcsak beszédeket mondott, hanem anyagilag is segítette az intézményt. 1882-ben például „a jogakadémiai alap javára 400 forintot gyűjtött”. Egy évvel később – 1883. szeptember 15-én – a Vandrak András félszázados tanársága alkalmából rendezett ünnepségen ismét szerepelt, de már az Eperjesen 1885 szeptemberében megtartott evangélikus tiszai kerületi gyűlés „Bánó József coll. kerületi felügyelőnek lemondását »a leg-összintébb sajnálattal veszi tudomásul« és neki működéséért »hálás köszönetet szavaz«, egyúttal megválasztja Keczer Miklós cs. k. kamarást és országgyűlési képviselőt”. Később Bánó József fia, Árpád vette át a stafétabotot, s lett kollégiumi felügyelő.

Bánó József országgyűlési képviselő és alelnök, kollégiumi felügyelő (1824–1910)

Ő Gömör Jánossal, a kollégium igazgatójával együtt élte meg az ősi intézmény elvesztését, a magyar nyelvű oktatás felszámolását.

Magyar szó már nem visszhangzik

Gömör írta *Emlékeim egy letűnt világról* (Budapest, 1964) című könyvében: „Eperjesre 1918 karácsonya előtt bevonult a cseh-szlovák katonaság s vele együtt több olyan nyugati szlovák, akikben a nemzeti érzés sovinizmussá fokozódott. A hivatalokban a régi tisztviselőket félreállították, az összes magyar intézmények működését betiltották, az utcai és üzleti magyar feliratokat szlovák nyelvűekkel cserélték fel. A városi levéltár századokra visszamenő iratait leszórták a városháza lépcsőjének aljára. Negyven magyar polgárt túszként a terezini fogolytáborba szállították.

Az elemi iskolai tanítókat a vidékről is a vármegyeházára rendelték, és itt az új szlovák tanfelügyelő szemükre vetette eddigi működésüket, megfenyegette őket, hogy állásukat veszítik, ha nem szlovákul beszélnek, és az új államnak hűséget nem esküsznek. [...] 1919 őszén [...] Dr. Ján Ružiak keleti egyház kerületi felügyelő és Pavel Neckár püspöki titkár, az államhatalom képviselőinek közreműködésével katonai karhatalommal átvette a Kollégium épületét, miután előbb Bánó Árpád kollégiumi felügyelő

lő erélyesen tiltakozott minden erőszak alkalmazása ellen, és megtagadta a Kollégium átadását.”

Sáros vármegye székhelye az első világháborúig eleven magyar társadalmi, szellemi központnak számított. Ablonczy Balázs írja a tanulmányában (*Virtuális vármegye: Sáros, 1820–1940*), hogy egy 1930-as évekből származó statisztika szerint Eperjesen a magyarok száma még kilencszáz fölött volt. Hozzátehetjük: azóta viszont oly mértékben sikerült őket kisöpörni a városból, hogy manapság nagyjával sem találunk három-négy magyar családnál többet. A magyarok szemszögéből tehát a megye, a város és a kollégium elveszett.

A magyarok és a szlovákok közötti viszony ma szinte minden tekintetben jónak mondható. Az elmúlt száz év alatt végbe ment magyar vonatkozású etnikai változások azonban szembetűnőek. Ezek érzékeléséhez elegendő megismerkedni Eperjes századfordulós világával, azután felkeresni a mai Prešovot, amelynek műemlékekben gazdag óvárosa örzi ugyan a régi idők hangulatát, de magyar szó már nem visszhangzik az ősi falak között.

● BÁNÓ ATTILA

Az írás részlet a szerző Családban a nemzet – A tapolylucskai és kükemezei Bánók nyolc évszázada című, megjelenés előtt álló kötetéből

Jegyzetlapok

(Napló, 2017)

Kamp Salamon. „Dr.” nélkül, egyszerűen: a karnagy. A Lutheránia énekkar vezetője, aki egész életét J. S. Bach műveinek szentelte. Méltó megszólaltatásuknak, legtöbbször a Deák téri evangélikus templom kétszáz éves falai között. A nagy zeneszerző Istennek írt, Kamp Salamon megszólaltatta, így gyönyörű, véget nem érő párbeszéd lett ez a barátság.

Nemrégiben, amikor tavaszi nemzeti ünnepünkön Kossuth-díjat kapott, az jutott eszembe: tíz év telt el, mire megtudtam, hány helyen tevékenykedik, hogy elvigye a zene csodáját. A Magyar Bach Társaság alapítója és elnöke, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára... És még mi minden: mélyen hívő, tiszta ember, barát, a szerénység példaképe. Aki nem tud betelni kórusával: minden fellépéskor önmagukat mulják fölül.

Bach zenéjének lényegét Pilinszky fogalmazta meg a legszebben. A kitüntetett többször is idézte remek esszéjében: „Valójában nem Bach teremtő ereje rendít meg hát, hanem az az erő, ami Bachnak a Teremtővel való mély szövetségéből árad” – írta a költő az *Új Ember* hasábjain 1965-ben. Kamp Salamon választott ember. Észrevétlenül Isten festette be a haját, hogy ezüst hajszálakból legyen korona a fején.

Tavaszköszöntő. Két napja zengő, fénylő, ezüst szárnyú a tavasz. Tiszta-kék ég-gel, arany nappal, messziről idehallatszó hangszóval, madarakkal. Eszembe jut Szabó Lőrinc szép verse, a *Hajnali rigók*: „Hajnali négykor bekiabáltak, / ahogy a torkukon kifért...” Nézem az órát, és percre annyi az idő, most is pontosan kezdik a napot, füttyögetnek az ablak alatt vigadozásban a kerti rigók. Előbb csak egy: mintha megadta volna az ébredés jelét, azután kettő, három, az egész márciusi udvar. Micsoda hangok özőne, csobogó énekek: száz és száz arany síp harsant, földöntúli békességbe röpítve az ébredőket.

★

Keszthelyi látogatás. Késő este érkezünk. Másnap kora reggel már siettem a boltba, hogy kapjak a várvölgyi kenyérből. Magyarországon ott sütik a legjobbat. Minden benne van, van súlya és tömege. Ropogós és ízletes. A szeszámogós, fonott ritka ajándék, ahogyan a finom vajaskifli és a tömör zsömlé is. Torma Béla mester péksége süti ezeket a csodasüteményeket; simán, langyosan is lehet enni, minden falatot lassan ízelve. Nyolc órára szinte mindig kiürül a bolt. Most azonban némán álltam a bezárt ajtó előtt, rajta a „Kiadó” felirattal...

In memoriam Kodály Zoltán. Sokszor írtam róla, sokan idézik mostanában a nagy zeneszerzőt. Ötven éve halt meg, és sugárzó, tiszta élete itt van velünk. „Művészeti alkotások közt ritkaság az olyan, mely hiánytalanul képviseli alkotóját – írta a *Psalmus Hungaricusról* Vargyas Lajos –, még kevesebb az olyan, mely egy egész nemzet művészetét mutathatja be a világnak. [...] Egyedül a fiatal magyar zeneművészet hozott létre olyan művet, mely sűrítve reprezentálhatja, bármilyen nagy alkotások sorakoznak is fel mellette. A *Psalmus* a magyar zenének egyszeri, sűrített pillanata, a tökéletes magyar remekmű.”

Az emlékezést néhány kedves epizóddal igyekszem most gazdagítani. Kodály nagyon szerette a gyerekeket. Egyszer egy kislány megkérdezte tőle a közös éneklés után: „Ugye télen te vagy a Mikulás?”

Nagy költőnk, Weöres Sándort fiatalon felfedezte, megzenésítette *Öregek* című versét. A költő rövid idő elteltével meghívta Kodályt a szülőfalujába, Csöngrére. Négylovas kocsi várta őket, így mentek végig a főutcán, a meg-megálló, lelkesen integető emberek előtt. „Ilyen sokan ismernek?” – ámuldozott a ritka vendég. Mire W. S. hűvös tárgyilagossággal megjegyezte: „Apám gyönyörű lovait csodálják! A Dunántúl legszebb paripái!”

A harmadik apró történet a télbe röpít bennünket. Kodály a piac közelében sétált, egy családot figyelt: szép, formás fenyőfát nézegettek. Letették, újra visszajöttek, számolták a pénzüket, de kevésnek találták. A tanár úr észrevette, odament hozzájuk, és kifizette a dértől ragyogó fát.

★

Menekülők. Európa jeles vezetői nem látják a migránsok másik arcát. A mögöttük meglapuló titkos erőket. A fájdalmat és a pusztítást. Pedig könnyű megérteni, ha ezek a szegények bizonyos idő múltán eltelnek gyűlölettel irántunk. A magyarok, az osztrákok, a németek, a franciák és a többiek másképp élnek. Jól és gazdagon. Gond nélkül, tehát irigyelni kell őket. Érdekes, egyetlen férfit, hátizsákos nőt, családot nem hallottam, hogy megkérdez-

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

te volna, mi hogyan élünk. A gondjainkat nem ismerik, nem tudják, hogy nálunk is vannak elesettek és éhezők.

✱

Thomas Mann: Napló. Régen olvastam, most újból elfogott a kíváncsiság. Mann 1940-ben vetette papírra a napló első sorait, és 1955-ben fejezte be, felsorolva sokasodó betegségeit. Nagy író, bölcs ember jegyzetei; tanulságos olvasni, visszafogni hetven évet az időben. Tudósít egy chicagói napról. Reggel Mrs. Roosevelt társaságában, majd koktél az elnök dolgozószobájában. „Átadtam neki új könyvem bibliofil kiadását ezzel az ajánlással: »To F. D. R. President of the U. S. and of a coming better world.«” Azután kesereg az író, hogy hideg volt a kávé, s megint libamáj és pezsgő volt az ezüsttálcán. Tíz oldallal később megállapítja, hogy a háború nem ér véget, de tisztábban látunk. Bosszankodik, hogy nem tudnak szerezni a megszokott kubai szivarból. Eközben Európában a lángoktól perzselt frontokon százezrével esnek el a katonák.

✱

A hosszú élet titka. Már a harmadik könyvben olvasom, hogyan vitáznak emberek az életről. Mit kell tenni, hogy sokáig a földi pokol vendégei legyünk. Tegyük, teremtsünk százéves korig. Van, aki a sok kenyérre esküszik, mások a zsíros ételekre, van, aki csak pár szem magot eszik, mint a madarak. Egy öreg orvos a cigarettát tartja a legnagyobb ellenségnek, a lánya a kora esti futás megszállottja... Nekem tetszik Leonardo da Vinci apjának a tanácsa. Azt

FOTÓ: MEDIAKLIK.HU

mondta a fiának, aki elindult a világba: „Ha sokáig akarsz élni, tartsd melegen a fejed, és soha ne mosakodj!”

✱

Sebőferi 70. A magyar népzeneről sokat írtak mostanában. Főleg azért, mert elválaszthatatlan a táncmuzika 1972-es indulásától. Ha jól emlékeznek az alapítók, a mai Írók Boltjában jött össze a lelkes ifjúság. Az ajtóra azt írták ki: „Tánc úgy, mint Széken!” S hogy milyen az erdélyi, tiszta arcú fiatalok találkozója? Mindenki megtudhatja, ha ottaniakat hallgat meg. Mihó Attila bandájáról mondta Sebő Ferenc: „Ők úgy húzzák a zenét, aho-

gyan mi mindig szerettük volna.” A táncművészetében meghatározó szerepe volt Sebőnek, aki a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszékének tanára, s együttesével ma is játszik.

A Művészetek Palotájában megtartott köszöntőn az énekelt versektől a tanítványokkal közös muzsikálásig ívelt az este. Születésnapri rigmusoktól a fájó-szép népdalokig.

✱

Túrkevei pusztulás. A kisváros tizenhárom szelmalmából az utolsó is térdre roskadt. A második világháború után a szovjet katonák estek neki: lőtték és rabolták. Később vandálok bontották meg a malom köveit. Ennek ellenére sebesülten is örölt gabonát, az ott készült liszt messzi földön híres volt. 2016. május 11-én azután végleg összedőlt. Csak a faajtó és felette a csonka fal áll még, dacolva a nyári esővel és a téli szélviharral. Micsoda hanyagság, közönyösség! Lassan ellopják a maradék gerendát, a régi vörös-barna téglát. Egy apró folt őrzi emlékét az elvadult fűben, azután lassan az is eltűnik, mintha nem is élt volna.

✱

Lukács evangéliuma. Késő éjjel, lámpaoltás előtt néhány korty az apámtól kapott öreg Bibliából. Előbb, mint mindig, elolvasom a hátsó lapokon a feljegyzéseket. Egy váratlan sor szíven üt: „Mert az Istennek semmi sem lehetetlen.” Most is ebben reménykedem. A magam életére gondolva, és az országra. Az imádság csak ez: semmi ne legyen lehetetlen.

• FENYVESI FÉLIX LAJOS

FOTÓ: TURIZMUSONLINE.HU

Töredékek a teljességről

Zsolczai Balázs szegedi tárlata

Néha csak felfelé kell nézni, kutatni az utat, tudatosan magunk mögött hagyni mindent, ami értéktelen, és akkor megeljük a fényt... Fragmentumok címmel nyílt kiállítás május 9-én a szegedi Belvárosi Mozi emeleti galériájában. Aki nem fordult vissza, és követte a kanyargós lépcsőket, Zsolczai Balázs kecskeméti evangélikus képzőművész önálló tárlatán meg is találhatta a világosságot.

A kiállítás mintegy harminc művön keresztül nyújt bepillantást az alkotó világába. Egy olyan lélek zugai-
ba, amely érezhetően a Teremtőtől kapott koordináták között definiálja önmagát. A képek egy részének már a címe (*Teremtés, Angyal, Keresztötredék*) is árulkodik arról, hogy Zsolczai Balázstól nem áll távol a szakralitás. Szinte minden alkotást áthat valami a földön túliból, noha a festményeken egytől egyig a „földszínnek” dominálnak. Leggyakrabban – ezernyi árnyalatban – az agyag és a homok, a barna és a téglavörös. (A hagyományos

festékeken túl Balázs olykor homokot, téglaport is használ munkáihoz.) Minden művében főszerephez jut a fény, a fentről sugárzó világosság. Érezni, hogy Zsolczai Balázsnál a fény nemcsak a színek alapja – ahogyan az iskolában fizikaórán tanulta, vagy ahogyan művésztanárként ő is tanítja diákjainak a kecskeméti Katedra Középiskolában –, hanem sokkal több: a biológiai élet Istentől érkező feltétele és egyúttal az öröklét záloga. Képei így már nemcsak szépek, hanem átlépnek a profán világból a szakrális dimenzióba.

Talán épp ez az, ami a fiatal művészt leginkább megkülönbözteti sok kortár-

sától: művei úgy gondolkodtatnak el, hogy közben érezzük, nála minden a helyén van, minden egy tökéletes egész része, fragmentuma. Képeivel ő is kérdez, de Pál apostollal együtt tudja, hogy a töredékes ismeret egykor „színről színre” (1Kor 13,12) látássá válhat.

A fényt és a megfogalmazott gondolatokat Szegeden kiemeli az ablaktalan kiállítótér világítása. A halogén spotlámpák, a természetes fából készült keretek által vetett árnyékok azt a hatást keltik, mint ha egy-egy apró oltárkép előtt állna meg a szemlélő. (Nem lehet véletlen, hogy 2006-ban éppen *Oltár* című festményéért kapott erkölcsi díjat az alkotó a III. kortárs keresztény ikonográfiai biennálén Kecskeméten.)

Töredékességre utal a tárlat címe, az egyik kép alatt pedig az *Etűd* megjelölés szerepel. E sorok írója szerint ebben a tekintetben nem helyes a címválasztás, a kiállított alkotások ugyanis tudatos, kiforrott művészre utalnak. Ugyanakkor biztos, hogy – ha a Teremtő engedi – a következő évtizedekben a jelenleginél nagyobb volumenű alkotások, talán igazi oltárképek is kikerülhetnek majd Zsolczai Balázs műterméből, amelyek mellett a most kiállított munkákat valóban „csak” etűdként szerepeltetik majd a kiadványok.

A megnyitőünnepségen Balanyi Károly Ferenczy-díjas grafikus- és zománcművész szintén az alkotások mély szakrális töltetét emelte ki köszöntőjében. Rámutatott, hogy Zsolczai Balázs munkáiban egyszerre van jelen a földi és az örökkévaló, majd II. János Pál pápát idézte, aki szerint a művészek látásmódja egyértelműen isteni ajándék.

Az alkalom bensőségességét jól jelzi, hogy a „hivatalos” műsoron túl két vendég is késztetést érzett dallal, illetőleg verssel köszönteni az alkotót, akit nemcsak családtagjai – köztük felesége és három csodálatos kislánya –, de barátai, tanárai is megtiszteltek jelenlétükkel.

A kiállítás június 9-ig tekinthető meg a szegedi Belvárosi Kamara Galériában (Belvárosi Mozi, Vaszy Viktor tér 3., 2. emelet) naponta 13–21 óra között.

• LÁSZLÓ JENŐ CSABA

TEREMTÉS - ZSOLCZAI BALÁZS FESTMÉNYE

FOTÓ: DIÓSI IMRE

Csandra szekere és más mesék

Beszélgetés Danis Lídia színművésszel

A számos díjjal elismert Danis Lídiát, a Szegedi Nemzeti Színház megbecsült drámai színésznőjét színpadon mindössze kétszer láttam, még vígszínházi korszakában: A vörös postakocsi Esztellájaként és Ibsen Nórájának egyik kisebb szerepében. Tehetségének és egyéniségének szikrázó erejét már ekkor éreztem, de sokoldalúságát és folytonos vibrálását valójában csak a közelmúltban, Vitézy László filmjében, a Csandra szekereben, amely Lakatos Menyhért három novellája alapján készült. Ebben a balladai mélységű alkotásban a művésznő Pekenyucaként a mágikus, ugyanakkor minden ízében realista cigány lány szerepében remekel.

A *Száz év magány* Rebecájaként nem láttam ugyan, azt azonban sejtem, hogy ez a parádés szerepe nagyszerű előtanulmány volt Pekenyucához. Akinek az alakja többek között azért is szívbe markoló, mert mélyeséges keresztény hit és évszázados cigány babonák, rítusok színezik mondatait és gesztusait. Kis Mária-oltár és a szeretett férfi megbűvölt, „puhára főzött” zsebendője – mindkettő Pekenyuca kis világának szerves eleme. Ez a kettősség máris kínálja az első kérdést.

– Ön soproni születésű, de a városhoz közeli kis településen, Peresztegen nőtt fel. Milyen családi háttérrel, milyen környezetben? Érződött-e családjának mindennapjaiban egy olyanfajta asszimilációs küzdelem, amelyet a *Csandra szekere* oly mesterien jelenít meg?

– Hála Istennek, nem voltak sem gazdasági, sem egyéb asszimilációs gondjaink. Nem volt közvetlen közöm az általam megformált hősnő, Pekenyuca kis világához, a mélyszegénységet én soha nem ismertem. ►

Pekenyuca szerepében a Csandra szekere című filmben

Nagyapám és édesapám ismert és keresett muzsikuskok voltak; sajnos nem élnek már sem ők, sem édesanyám.

– Életrajzának másik fontos eleme az, hogy a soproni Berzsenyi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium és Kollégium dráma–latin tagozatos osztályában tanult. Amikor erről olvastam, eszembe jutott kiskamaszkorom egyik többször is sírva olvasott ifjúsági regénye, Halasi Máriának *Az utolsó padban* című műve, egy kis cigány lány iskolai viszonyosságainak története. Nem mintha feltételezném, hogy ebben az evangélikus elitiskolában hasonló élmények érték, de ha nem fájdalmas téma ez, kérem, beszéljen ottani élményeiről. Volt-e része „utolsó padban” jellegű fájdalmakban, vagy éppen ellenkezőleg: már ott is tehetségéhez, egyéniségéhez méltó módon kezelték, úgy, mint életének mostanra már másfél, színésznői évtizedében?

– Kevés dologról tudok olyan örömmel és lelkesedéssel beszélni, mint az engem életem minden percében segítő és erősítő „berzsenyis” élményeimről. Dehogyan jutott ott nekem megbélyegző „utolsó pad”!

Az egész iskola dédelgetett „indiai hercegnő”-je voltam, akit Orbán Júlia drámatanárral valóssággal a tenyerén hordozott. Mivel pedig matematikából és kémiából harmatgyenge voltam, egy-egy különösen rossz dolgozatot, feleletet megbocsátottak nekem, ha összegyűjtöttem öt, matematikusról-vegyésről szóló dráma címét.

– A vezetésben emlegettem Pekenyuca mély hitét, ugyanakkor az életében jelen lévő babonákat, cigány hiedelemvilágot. Milyen ezeknek az elemeknek az egyensúlya az ön életében és munkáiban? A Sopronban kapott keresztyéni útavaló mennyiben tudta megzabolázni az utóbbiak hatását?

– Katolikusnak születtem, templomjáró családba, s úgy kerültem a soproni evangélikus líceumba, hogy szüleim tudatosan a környék legjobb iskoláját szemelték ki nekem. Itt természetesen minden hétfőn ott voltam a hétkezdő istentiszteleteken és más egyházi alkalmakon. Mindmáig hívő vagyok, de nem kötődöm hivatalosan egyik felekezethez sem. Az evangélikus egyház iránti bizalmam és szeretetem azonban töretlen. Nyolcéves Zsigafiamat evangélikus hittanra írtam be,

egyszerűen azért, mert jó érzés számomra, hogy gyermekem mostani és jövőbeni lelki vezetői családos emberek. Ami a babonákat illeti, azok bizony zabolátlanul élnek bennem. Nem annyira családi örökségként, mint egyéniségem szerves részét. Ezért volt olyan könnyű eljátszanom Pekenyuca szerelmi varázslásait.

– Eddigi életpályáján a latin-amerikai hősnők, Amado és Márquez alakjai álltak a legközelebb Pekenyucához, de meglevenített többek között olyan, tőle nagyon távoli, tipikus „úriasszony” figurát is, mint Viznyé az *Édes Annában* vagy éppen Csehov *Cseresznyéskertjének* Anyája, illetve Ibsen Heddája. Hogyan tudja áthidalni ezeket az etnikai és földrajzi távolságokat?

– Színészként nincsenek számomra etnikai határok, latin-amerikai és roma hősnők mellett bármilyen szerepet örömmel vállallok, csak annyi szükséges hozzá, hogy a szerep igazán megszólítson, hogy a szereplő alakja teljes mivoltában „megjelenjék” előttem. Az nem baj, ha történetesen egy aranyszőke orosz vagy skandináv hősnőé vagy éppen egy labilis budapesti úriasszonyé...

– Nyilvánvaló, hogy Pekenyuca szerepe mégiscsak igazi jutalomjáték, hiszen énjének azokat a vonásait is képes megmutatni benne, amelyek sok-sok szerepében szükségszerűen rejtve kell, hogy maradjanak. Hogyan esett éppen önre Vitézy László választása? Hogyan értékeli a saját alakítását?

– Vitézy László választásában nyilván a származásom és a karakterem is közrejátszott. Való igaz, hogy ez egy igazi színészi jutalomjáték volt. S ha nem vagyok is „elragadtatva” magamtól, azt remélem, hogy Lakatos Menyhért hitelesnek és jónak találja engem ebben a szerepben, egyik igazi drámai hősnőjének a bőrében.

– Kanyarodjunk vissza még egyszer a soproni evangélikus líceumhoz. Kik voltak ott a későbbi pályafutását előkészítő tanárok? Milyen szerepeket kapott a drámatagozaton? Segíti-e színészi és magánéleti mindennapjait mindaz, amit csak egy egyházi iskola nyújthat?

– Mint egy korábbi válaszból is kiolvasható volt, drága iskolám életem minden napján, minden új feladatom küszöbén segítségemre van, erőt és biztatást kínál. Orbán tanárnő felejthetetlen drámatagozatóval rendszeresen bejártunk a Soproni Petőfi Színházba, ott voltunk minden premieren. A latin tagozat se volt utolsó élmény:

tizennyolc évesen próbálgatni Vergilius *Aeneis*ének újrafordítását nem akármilyen kihívás volt!

– Nyilván az is felmerül sok nézőben, hogy szülei, rokonai hogyan értékeli az ön máris komoly sikerű filmszerepét. S ehhez még egy rokon téma: tervezik-e, hogy a *Csandra szekere*vel ellátogatnak cigány közösségekbe, esetleg egyházi háttérű szakkollégiumokba, de akár Sopronba, az ön egykori iskolájába is?

– Én nem tudom, Vitézy Laci mit tervez a filmmel, hol és milyen közönségtalálkozók lesznek, de örömmel és várakozással állok elébük. Egyházi roma szakkollégiumokban, missziói rendezvényeken ez idáig nem jártam még, sem protestáns, sem katolikus közösségekben, de ha hívnak, a legnagyobb örömmel megyek. Ami szerepformálásom visszhangját illeti: családon belül és kívül egyaránt nagyon szívmengető, elismerő vélemények születtek.

– Végül: vannak-e olyan tervei, hogy akár evangélikus – missziói –, akár világi keretek között részt vállal az önhöz hasonlóan tehetséges, roma származású gyermekek talentumainak kamatoztatásában? Ez nyilván nem volna túl könnyű vállalat, figyelembe véve a Szeged–Tatabánya–Budapest között ingázó életét s azt, hogy kislíával, Zsigával a lehe-

tő legtöbb időt igyekszik tölteni. Hiszen ön egyáltalán nem olyan, „plakátra illő”, lapokban pózoló színésznő anyja, mint Maugham *Színházának* Júliája...

– Ami a tehetséggondozást illeti, ezt a nehéz, de nagyon szép munkát Oroszlányban már jó ideje szeretettel vállalom. És arra kérem, feltétlenül írja meg, hogy véleményem szerint ebben a kérdésben korántsem a romák és nem romák közötti konfliktusok jelentenek visszahúzó erőt, hanem a roma–roma-ellentétek, a gyakran végzetes megosztottság. Nagyon fontos, hogy a roma gyerekek jó példát lássanak, azt pedig csak a család tudja megadni nekik. Ez teljesen független az iskolázottságtól. Engem például még gimnazista koromban is a mindössze nyolc osztályt végzett édesanyám kérdezett ki rendszeresen kémiaiából. Ehhez nem vegyészeti ismeretek kellettek, hanem csak az anyai szív végtelen tudása arról, hogy a kiemelkedés útját egyedül a tanulás jelentheti. Ilyen szempontból ő ösztönösen bár, de evangélikus tanárim méltó szövetségese, küzdőtársa volt. Mindnyájuknak végtelenül hálás vagyok, de ne felejtjük ki ebből a köszönetlistából Hegedűs D. Gézát sem, aki a Színművészeti Egyetemen osztályfőnököm, majd a Vígszínházban mindenkor segítő kollégám volt.

● PETRŐCZI ÉVA

Adorjáni Bálinttal és Csányi Sándorral (középen) a *Csandra szekere*ben

Kövessen bennünket
az interneten is:
evangelikus.hu

Naponta aktuális tartalommal,
lelki táplálékkal, friss hírekkel,
érdekes interjúkkal, véleményekkel,
videókkal és képekkel várja Önt
a Magyarországi Evangélikus Egyház
hivatalos honlapja.

Egy kattintásra vagyunk Öntől!

KÖTŐSZÓ

Evangélikus közéleti blog

- Társadalom és egyház
- Kereszténység és közélet
- Krisztus és a 21. század
- A világ (nem csak) lutheránus szemmel

Kötőszó – Rákérdez,
következtet, összekapcsol.

Olvassa, kövesse és ossza meg!

kotoszo.blog.hu

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem pályázatát hirdeti egyetemi lelkészi munkakör betöltésére

A munkavégzés helye: 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3. Az egyetem várja azoknak a lelkészeknek a jelentkezését, akik elhívást éreznek a hallgatók, az EHE oktatói és munkatársai lelképásztorolására; az egyetem istentiszteleti életének és a szupplikációknak a szervezésére, valamint az Evangélikus Teológusotthon vezetői feladatainak ellátására. Az egyetemi lelkész felelős az intézmény evangélikus egyházi jellegéért, a közösségépítésért, és tevékenységével a lelki növekedést és az egyházi szolgálatra való felkészítést segíti elő. A pályázatnak tartalmaznia kell: önéletrajzot; az eddigi szolgálati tevékenység bemutatását; motivációs levelet; az egyetemi lelkészi szolgálatra vonatkozó tervek és elképzelések ismertetését. A szolgálatba állás kezdete: 2017. szeptember 1. A jelentkezéseket – postai úton – a következő címre kérjük küldeni: Evangélikus Hittudományi Egyetem Rektori Hivatal, 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3. Az elvégzendő szolgálat további részleteiről, a körülményekről és a díjlevélről részletes információ kérhető az Evangélikus Hittudományi Egyetem Rektori Hivatalában Pintér Zsuzsanna rektori titkárnál a zsuzsanna.pinter@lutheran.hu címen vagy az 1/469-1052-es telefonszámon. Jelentkezési határidő: 2017. június 6.

DIGITALSTAND

OLVASSA AZ EVANGÉLIKUS ÉLET
DIGITÁLIS VÁLTOZATÁT!

Nem kell tárolni, virtuális könyvespolcán bármikor elérí

Ajándékba
is vásárolható

Kiadványát
több eszközön
is elérheti

Pár kattintással
azonnal olvasható,
előfizethető

WWW.DIGITALSTAND.HU/EVANGELIKUSELET

Libasült lila káposztával

Hozzávalók

22 db libacomb
1 fej vöröshagyma
3 gerezd fokhagyma
1 dl vörösbor
só, őrölt fekete bors
morzsolt majoránna
1 kisebb lila káposzta
1 fej vöröshagyma
1 ek. olaj
1 tk. cukor
1 tk. 10%-os ecet
csipetnyi őrölt kömény
1 kisebb paradicsom
1 nagy piros alma
fél kg krumpli
petrezselyem

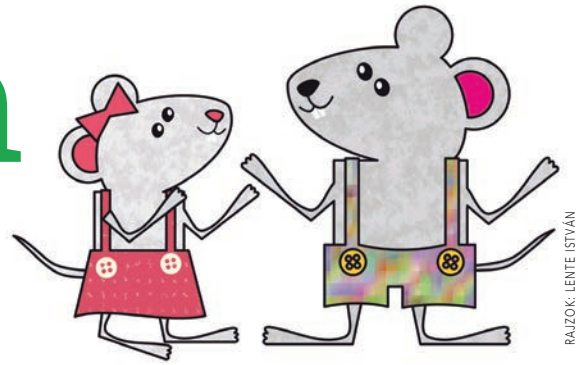
Elkészítés

A combokat megmossuk, szárazra töröljük, majd bedörzsöljük majoránnával, sóval-borssal, és egy-két órára (akár egy éjszakára is) hűtőbe tesszük. Ezután teflonserpenyőben pár perc alatt körben megpirítjuk, majd tepsi-be helyezük, beletesszük a vöröshagymát és a fokhagymagerezdeket. Aláöntjük a bort, a tepsi-t beborítjuk alufóliával, és a combokat bőrükkel felfelé fordítva lassan a pároljuk kb. 1 órán át, majd 200 fokon légkeveréses fokozaton pirítjuk mindkét oldalát.

Amíg sül a hús, a káposztát legyaluljuk, megsózzuk. A cukrot a zsiradékban teflonserpenyőben egy kicsit megpirítjuk. Rászórjuk a káposztát, köménnyel izesítjük, belerakjuk a paradicsomot és a hagymát egészben, a borsot, a köményt, 1 dl vizet öntünk rá, és félig megpároljuk, ezután hozzáadjuk a reszelt almát. Az egészet meglocsoljuk ecettel, és lassú tűzön puhára pároljuk. A felkockázott krumplit sós vízben megfőzzük; amikor elkészült, megszórjuk petrezselyemmel.

• M. T. ZS.

A templom egere

RAJZOK: LENTE ISTVÁN

Cím: Cin Bora, Legszebbfalu, Templom u. 1.

Feladó: Cinka, Másikváros, Luther tér 1.

Kedves Bora!

Nagyon sok érdekeset megtudtam már tőled a templomról, és most már nem félek az emberektől sem, akik az istentiszteletre jönnek. Örülök, hogy itt lakhatunk mi is a szüleimmel. Tényleg érdekes hely. De azt még nem mondtad el, hogy miért kell az a nagy asztal itt a bejáratnál szemben. Tudom, a fekete könyv, ami rajta van, a Biblia. Szóval azért kell egy jó nagy asztal, hogy legyen hová tenni a Bibliát? Elég rejtélyes ez. Mesélsz róla? Puszi!

Cinka

Kedves Cinka!

Érdekes a kérdésed! Valóban asztal formájú, amin a Biblia van, de nem asztalnak hívják, hanem oltár a neve. Ennek bizony nagyon-nagyon régi hagyománya van. A zsidó nép ősatyái, Ábrahám, Izsák és Jákób az Istennel való találkozásaiuk helyén követ állítottak. Afféle emlékeztetők voltak ezek a számukra. Így nehéz időkben is közel érezhették magukhoz Istent. Ezek voltak az első oltárok. Később már áldozatot is mutattak be az emberek az oltáron: illatos dolgokat égettek rajta, olajat öntöttek rá, húst áldoztak. Egy idő után a zsidó nép papjai a templomban végezték ezeket a nép nevében. Így fejezték ki Isten iránti hálájukat, tiszteletüket és bűnbánatukat is.

Am az igazi, méltó áldozatot Jézus Krisztus, Isten fia hozta meg értünk a kereszten, amikor meghalt értünk. Aztán feltámadt, és azóta Jézus szeretete miatt úgy mehetünk Isten elé, mint az ő fogadott gyermekei. A mi oltárunkon ezért van kereszt: ez emlékeztet minket Jézus áldozatára.

Itt, az én templomban a gyerekek is szívesen díszítik az oltárt. Különleges alkalmakkor gyümölcsökkel, kalászsokkal, egy kosár szőlővel. (A kalászsoknak én különösen örülök.) Máskor a szépre sikerült műveiket teszik fel rá mint ajándékot Istennek. Ezek a gyülekezet számára alig-alig láthatók, de ők nem is az embereknek szánják, hanem hálából adják a nagy ajándékozó Úrnak.

De nem csak a templomban álló asztal lehet oltár. Egyszer itt hallottam, amint egy idős néni meg egy bácsi éppen az oltárról beszélgetett. A férfi elmondta, hogy amikor a hegyekben vagy tóparton tartottak szabadtéri istentiszteletet, ezekre az alkalmakra maguk készítették az oltárt. Köveket vagy fahasábokat hordtak össze, és erre rakták a vadvirágcsokrokat, színes kavicsokat, fényes kagylókat. Faágból összekötözött vagy faragott keresztet tettek rá, a közepére egy agyonolvasott Bibliát, és kész is volt az oltáruk.

A néni pedig elmesélte, hogy egy kedves barátja nagyon beteg lett nemrég. Olyan betegséget kapott, hogy nem hagyhatta el a kórházi szobáját, és senkivel sem találkozhatott. Ott készített magának egy „zseboltárt”. Az alja gyógyszeresdoboz volt, a keresztet a tabletták csomagolásából készítette el. Gyertyát egy karácsonyi lapról, virágot a szalvétáról illesztett rá. Bár nem volt szabályos és tökéletes ez az oltár, őt mégis Isten jelenlétére emlékeztette a nehéz hetekben.

Szeretettel üdvözl:

Cin Bora

Katt!

Keress meg egyházunk honlapján a gyerekróvatot: evangelikus.hu/gyerekrovat, és érdekes oltárokról láthatsz fényképeket.

Egy különös ajándék az oltáron. „A nevem Füller Borsika Dóra. Amikor én megszülettem, az egyik lábam rövidebb volt, mint a másik. Az orvosok mondták a szüleimnek, hogy lehet, hogy sántítani fogok, és ezt el kell fogadni. Anyáék sokat imádkoztak értem, és sokat tornáztattak engem. És a lábaim teljesen jók lettek. Még futóversenyt is nyertem már, olyan gyors vagyok. És ezért tudom, hogy Isten minket nagyon szeret, mert törődik velünk. És hálás vagyok neki érte. Az érmet, amit a futóversenyen kaptam, az oltárra tettem.”

FOTÓ: FÜLLER MIHÁLY

Te mit tennél szívesen az oltárra? Pár sorban elmesélheted, le is rajzolhatod, és elküldheted az *Evangélikus Élet* szerkesztőségének (1091 Budapest, Üllői út 25.; e-mail: evelet@lutheran.hu).

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (május 28.)

Halld meg, Uram, hívó hangomat! Zsolt 27,7 (Zsolt 10,14; Lk 9,11b; Jn 15,26–16,4; Ef 3,14–21) A félelmek finoman beárnyékolják vagy épp erőszakosan elfoglalják szívünket. Felemésztik erőnket, megbetegítenek lelki és testi értelemben. Nem mindegy, hogy mit kezdünk velük! A zsolttáros őszintén számol le a félelemmel, és vallja meg bizalmát abban, aki hatalmasabb minden ellenségünkénél. Nem barátokhoz fordul, nem különböző technikákat alkalmaz, hanem imádkozik. Isten elé tárja szívét. Olyan ember imádkozik, akinek szíve nem fél, de nem tagadja az életében megjelenő fenyegető valóságot sem. Teljes bizalommal tekint Istenre.

Hétfő (május 29.)

Járuljunk tehát bizalommal a kegyelem trónusához, hogy irgalmat nyerjünk, és kegyelmet találjunk, amikor segítségre van szükségünk. Zsid 4,16 (Zsolt 5,13; Ez 11,14–20; ApCsel 4,23–31) A kegyelmet sehogyan sem tudjuk kiharcolni. Nem tudjuk kiérdemelni sem, mert nem jár. Éppen az ellenkezője járna. A kegyelemre csakis rátalálni lehet. De azt lehet! Ebben a trónteremben a trónus kegyelemszínű. Itt irgalmat nyerhetünk és kegyelmet találhatunk. „Mert én testemet, lelkemet és mindenemet kezébe ajánlom...” – imádkozhatjuk Lutherrel. Igen, ha együtt megyünk Jézussal, bizonyosan odatalálunk Urunk trónusához, és kegyelmet találunk.

Kedd (május 30.)

Ne feledkeztek meg a foglyokról, mintha fogolytársaik volnátok, a gyöttrődőkről, mint akik magatok is testben vagytok. Zsid 13,3 (Ézs 42,6–7; 1Jn 4,1–6; ApCsel 4,32–37) Mindennap buzdítani, emlékeztetni kell minket a szeretet cselekvéseire. Vegyük észre a másikat, törődjünk egymással. Hányszor, de hányszor véleményt alkotunk, ítélkezünk! Legyünk társai egymásnak. „Egymás terhet hordozzátok...” (Gal 6,2) Urunk nem tett különbséget, mindenkiért meghalt. Érted is, testvérem! Gyötrelmeinkben, nehézségeinkben csak Urunkba kapaszkodhatunk.

Szerda (május 31.)

Szemem állandóan az Úrra néz, mert ő szabadítja ki lábamat a csapdából. Zsolt 25,15 (Jak 5,8; Ézs 32,11–18; ApCsel 5,1–11) Fontos, hogy szemünk Istennek szentelt szemek legyenek, hogy el ne bizonytalanítson bennünket semmi. Mit látnak szemünkben az emberek? Rajtuk keresztül megjelenik, ami bennünk van. Akár negatív, akár pozitív érzés. A jóságos tekintetű észreveszi a másikat. Ha oda van szentelve szemünk, helyesen látunk: Istent,

az ő munkáját, magunkat, a másik embert, mindent. Tele lesz szívünk hálával Isten iránt, aki hordoz, életet, szeretettel gondoskodik rólunk.

Csütörtök (június 1.)

Ezt mondta Dávid az Úrnak: Nagyot vétettem azzal, hogy ezt tettem! Most azért bocsásd meg, Uram, a te szolgáló bűnét. 2Sám 24,10 (Lk 15,10; ApCsel 1,12–26; ApCsel 5,12–16) Dávid számolgotása önmaga nagyságáról szólt, egyben bizalmatlanságot jelentett Isten felé! Amikor kincseinknek, erőnknek, számainknak túl nagy jelentőséget tulajdonítunk, akkor Isten kezéből húzzuk ki az irányítást. Honnan várunk támogatást küzdelmeinkhez? Miben, kiben van a mi reménységünk? Látjuk-e, hogy veszteségeink által Isten metszeget, nevelget, csiszolgat? Vajon képesek vagyunk-e ezekben is meglátni kegyelmét, szeretetét, mellyel visszavár minket? Dávid megtalálta a bűnbánat és az engesztelés helyét. Hol van vajon nekünk oltárunk, békekötő helyünk? Pál Krisztus nevével válaszol! „...általa van szabad utunk [...] egy Lélekben az Atyához!” (Ef 2,18)

Péntek (június 2.)

Nyomorúságom idején az Úrhoz folyamodom, kezem éjjel is kitérom feléje lankadatlanul. Zsolt 77,3 (2Thessz 3,5; Ef 1,15–23; ApCsel 5,17–33) Az éjszaka fizikai értelemben vett éjjel, de lelki sötétség is lehet. A zsolttáros imádkozik, Istennel van dolga, és nem fordulhat máshoz sötétség idején sem. Ha az ember nehézségben van, jó, ha Isten előtt átgondolja életét, dolgait. Mit tettem volna másként? Ilyenkor lehullnak álarcaink, és szembetaláljuk magunkat valós önmagunkkal. A kitért kéz Isten felé az éjszaka várakozó ember keze. Emlékezzünk Jézus erőszakkal kitért kezeire. A Fiú fizetett bűneinkért, és ezért minket semmi el nem választhat az Atya szeretetétől.

Szombat (június 3.)

Minden reggel fölébreszt engem, hogy hallgassam tanítványként. Ézs 50,4b (ApCsel 16,14; Jn 16,5–15; ApCsel 5,34–42) Isten sokféleképpen szól hozzánk: a Biblián keresztül, egy prédikáció, emberek, események által. Megszólít, ha megfelelő csendben keresem a vele való találkozást. A próféta arról ír ebben a versben, hogy mindennap ezt keresi Istennél. Valljuk be, rohanunk. Nemcsak a testi, de a lelki reggeli is elmarad gyakran. Urunk tanácsa, tanítása nélkül pedig sokszor tapasztaljuk, mennyire másként telik a napunk, mennyire éhesek is vagyunk/maradunk. Tanítványként legyenek hajlandó tanulni! A zsolttárossal együtt kérjük bizalommal: „Utaidat, Uram, ismertesd meg velem, ösvényeidre taníts meg engem!” (Zsolt 25,4)

● HORVÁTHNÉ CSOSZÁNSZKY MÁRTA

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja – megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: www.evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu • Előfizetés: kiado@lutheran.hu
 • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu).
 Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSÁNNA (matetot@gmail.com). Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). Rovatvezetők: KENDEH K. PÉTER – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), FÜLLER TÍMEA – Gyermeknek (f.timea.71@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI SZUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Theosaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu). Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518.
 Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN.
 Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302. Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Címlapfotó: JOHANAN CELINE VALERIANO / LWF

Ára: 500 Ft

Ha újság, akkor **Digitalstand**

KEDVENC LAPJAID EGY KATTINTÁSRA!

WWW.DIGITALSTAND.HU

Kínálatunkból:

BO RS **Blikk** *Kishegyed* **GLAMOUR** **Auto** **GEO** *élet* **FÖLDGÖMB** **GameStar** **goodfood** **Haszon** **hetiválasz** **GEPWS** **KISALFÖLD** **MÉHÉSZET** **lakáskultúra** **Magyar Nemzet** **MAGYAR HÍRLAP**
Ni **magyar** **konyha** **NÉPSZAVA** **NATIONAL GEOGRAPHIC** **nők lapja** **szexuál** **OTTHON** **ötlet** **PCWorld** **praktika** **gyógyás** **Ujfalva** **VILÁGGAZDASÁG** **Vidék íze**

KEZDETTŐL VELEM!

(Jn 15,27b)

GUSZTÁV ADOLF VASI HÁLAADÓ NAP Egyházkerületi missziói nap

Sárvár, 2017. május 28.

10:00	Istentisztelet úrvacsoraosztással – igehirdető: Szemerei János püspök
Párhuzamosan gyermek-istentisztelet
11:30	Koszorúzás a gályarabok emléktáblájánál
12:00–13:00	Ebéd
13:00–15:30	Párhuzamos kulturális programok, teaház,
gyülekezeti labdarúgó-bajnokság
15:30	Úti áldás

Az istentisztelet perselypénze a Gusztáv Adolf Segélyszolgálat céljait támogatja.

Szeretettel hívjuk a Vasi Evangélikus Egyházmegye és a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület gyülekezeteinek tagjait!

